

Poštnina plačana pri
pošti 2325 Kidričevo

ALUMINIJ

11-12/2019 Časopis družbe Talum d.d. Kidričevo

Predstavitev
dosežkov leta 2019

Stran 5

Okolju prijazno
podjetje

Stran 9

Že 65 let vrtimo
Talumovo kolesje

Stran 16

ALUMINIJ

V tej številki

9

10

13

14

16

26

NAGOVOR UPRAVE: V novo desetletje	4
BILI SMO: Ko zapoje kovina	4
POSLOVNI DOGODKI: Predstavitve dosežkov leta 2019	5
POSLOVNI DOGODKI: Okolju prijazno podjetje	9
POSLOVNI DOGODKI: Brezpapirno poslovanje v nabavnem procesu	10
BILI SMO: Učna točka o aluminiju ob ptujskem turističnem »prstanu«	11
INOVATIVNOST: Inovatorji v podjetju SIJ Metal Ravne in na team buildingu	12
POSLOVNI DOGODKI: Uglasovanje procesov	13
POSLOVNI DOGODKI: Avstrijski KTM nam je podelil nagrado za dobavitelja	13
POSLOVNI DOGODKI: Postavitev nove polnilne linije za zunanjega kooperanta	14
POSLOVNI DOGODKI: Uspešna certifikacijska presoja standarda ISO 50001	15
REPORTAŽA: Že 65 let vrtimo Talumovo kolesje	16
POSLOVNI DOGODKI: Zlati metulji 2019	18
INTERVJU: Odnosi so bili zares spoštljivi	20
POSLOVNI DOGODKI: Uživate v zasluženem pokoj	25
BILI SMO: Mladim predstavljamo poklice	25
LASTNA SKRB + TALUM = ZDRAVJE: Decembrska diktature sreče	26
POVEJ NA GLAS: Nenavadna darila	27
ZDRAVO TALUM: Z rokavnikom 2020 vsak dan skrbim zase	28
AKTIV KRVODAJALCEV TALUM: Naše dame krvodajalke	29
BILI SMO: Z decembrskim koncertom uspešno zaokrožili letošnje delo	30
BILI SMO: 70 let Pihalnega orkestra Talum Kidričevo	31
BILI SMO: Božičkovanje s Piko Nogavičko	32
BILI SMO: Popotovanje od Litije do Čateža	34
KOLUMNA: Preobrazba	35
KRIŽANKA	

Naslovnica: Talumova praznična voščilnica
Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d. Kidričevo,
Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108,
e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si

Izhaja dvomesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Aleksandra Jelušič, glavna urednica, Danica Hrnčič,
Lilijana Ditrin in Mateja Hergula Knežević, članice, ter Gregor Jurko, član

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Prelom: Aleksandra Jelušič

Tisk: Tiskarna Ekart, d. o. o.

Eco-Calculator

Gebruik onze recyclede papiersoorten en verminder zo uw milieu-impact

Časopis Aluminij tiskamo na reciklirani papir. To je naš prispevek k trajnostnemu razvoju Skupine Talum. Pri tej številki smo prihranili:

5752 l vode

386 kg lesa

732 kWh električne energije

Tako smo proizvedli:

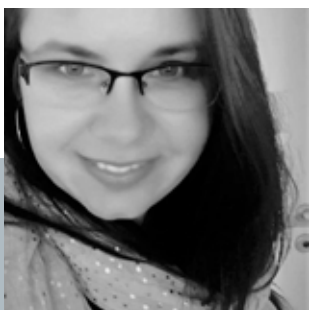

57 kg manj CO₂

238 kg manj odpadkov

www.cycluspaper.com/nl/eco-calculator

ALEKSANDRA JELUŠIČ,
glavna urednica

ODGOVORnost kot gradnik organizacijske kulture

»V prvi vrsti smo
odgovorni
razumeti, kaj
odgovornost
sploh je.«

Verjetno je prvo in najpomembnejše poslanstvo vsakega odraslega človeka to, da mlajše, ki šele vstopajo v svet odraslosti, podučijo o njihovi lastni odgovornosti. Brez tega osnovnega vedenja človek namreč kasneje teže uspešno gradi zapletene medsebojne odnose v različnih družbenih vlogah in situacijah. Prav tako je strateška naloga in vloga vsakega podjetja, da določi in preda odgovornosti, ki posamezniku glede na njegovo vlogo v podjetju pritičejo.

Ko sem razmišljala o odgovornosti, so se mi ob tem porajale različne asociacije, ki so vodile v nevsakdanje interpretacije tega pojma. Odgovornost si bi na primer lahko predstavljali tudi kot igro na srečo. Saj ste verjetno že kdaj izpolnili loto listič, mar ne?

Najprej ste morali na lističu prekrižati izbrano številko, ki ste jo sami izbrali. Ko ste to storili, je prodajalka v trafikki od vas zahtevala še odločitev o vrednosti, ki jo boste vplačali za listič. Torej ste se morali kar dvakrat odločiti in nato ste nosili tudi odgovornost za svoje ravnanje – za manko ali višek v denarnici, se razume. No, podobno je z vsako odgovornostjo, pa naj gre za družbeno, podjetniško ali za čisto vsakdanje in banalne odločitve, ki jih sprejemamo sleherni dan. Razlika je le v količini informacij, ki so nam v času odločanja na voljo, ter v tveganju, ki ga nosimo za svoje odločitve in dejanja. Večje ko je tveganje, večja je odgovornost in več lahko izgubimo ter obratno. V podjetju ni nič drugače, le da pri tem ne gre za hazard. Ne gre za srečo, čeravno je ščepec sreče vedno dobro imeti tudi v poslu.

Zavedanje oziroma védenje, da ima vsaka naša odločitev določeno posledico – ne samo zame in za mojo lastno denarnico, temveč da sem v podjetju odgovoren širše, nas včasih navda s strahom. In prav je tako. Strah ali trema ni nič drugega kot signal, da razumemo, kaj odgovornost je in kakšen je njen obseg. Gre torej za nekakšen mehanizem, kjer z večanjem odgovornosti raste tudi nagrada oziroma »ukrep«, ki iz nje izhaja. Verjetno bi lahko ta način poimenovali kar proces kultiviranja odgovornosti – proces, ko so zadeve jasne in ko se v polnosti zavedamo, da sami ustvarjamo situacije, v katerih se znajdemo.

In če si je naš kolumnist za temo svoje tokratne kolumne izbral preobrazbo, si bom tudi sama v svojem uvodniku izposodila naše tri zlate metulje – no, eden bo čisto dovolj. Fiziki pravijo, da ima en sam zamah metuljevih kril lahko globalne posledice. Verjetno je podobno tudi z ljudmi – z vsako besedo, ki jo izrečemo, z vsakim dejanjem, ki ga storimo. Zato je pametno vlagati najprej vase in nato v soljudi, ki nas obkrožajo. Tudi mi smo krhki kot metulji in ena sama beseda lahko marsikaj spremeni. Na boljše ali na slabše.

V letu, ki prihaja, nam vsem želim veliko »pravih« odločitev in zrelo sprejemanje odgovornosti zanje, da se bo naše velikansko kolesje, ki mu pravimo fabrika, še naprej ubrano vrtele.

□

UPRAVA

V novo desetletje

MARKO DROBNIČ, predsednik uprave

Z letom 2020 vstopamo v novo desetletje razvoja naše tovarne. Začetek tega obdobja bo zelo zahteven. Marsikomu se na prvi pogled ne zdi tako, a to še ne pomeni, da tisti ne vidijo dobro. Najverjetneje okoliščin, v katerih delujemo, le nočejo videti, saj te okoliščine od vsakega izmed nas zahtevajo drugačnost, spreminjanje, odličnost pri doseganju rezultatov in prevzemanju odgovornosti zanje. V obdobju, ki je pred nami, ne bo dovolj, da bomo povprečni, tudi ne, da bomo dobri. Biti moramo najboljši. Samo tako bomo lahko zagotavljali troje - naš nadaljnji razvoj, izpolnjevanje pričakovanih lastnikov in najboljše plačilo za vse sodelavce.

Spoštovani talumovci, želim vam, da si v letu 2020 zastavite in opravite polno novih izzivov, ob tem pa naj vas spremljata dve stalnici bodite zdravi in držite skupaj!

DR. ZLATKO ČUŠ, član uprave

Smo v obdobju ohlajanja gospodarstva. Ponekod so že vidni znaki recesije. V naši, aluminijski industriji je močno prisoten vpliv trgovinskih sporov med ZDA in preostalim delom sveta, predvsem Kitajsko. Zaradi uvedbe ameriških carin na kitajske izdelke iz aluminija se je v letošnjem letu povečal izvoz Kitajske na trge EU za 60 odstotkov. Vse skupaj se odraža v nizki ceni aluminija na londonski borzi. Talum mora po poti prestrukturiranja naprej povečati delež specifičnih nišnih izdelkov, ki so manj občutljivi na gospodarska nihanja. Trenutno smo s prestrukturiranjem na pol poti, zato bo treba še veliko narediti pri našem notranjem prestrukturiranju in hitrejšem prilagajanju razmeram na trgu.

Vsem sodelavcem in vašim najbližjim želim vesele božične praznike in srečno novo leto.

DANIEL LAČEN, član uprave

Želim vam, da praznike preživite v krogu najdražjih in da vam novo leto prinese čim več prijetnih presenečenj. Naj se vam v novem letu izpolnijo želje, ki v preteklem letu morda niso prišle na vrsto. Vesel božič ter sreče, zdravja in veselja v letu 2020. □

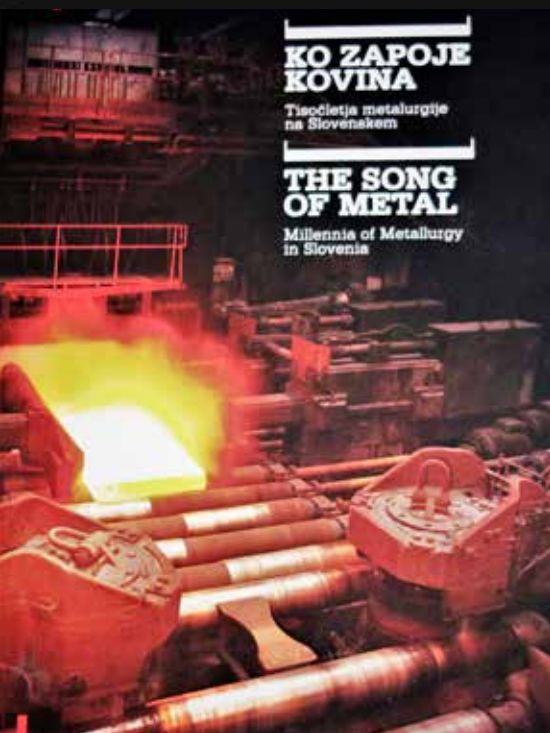
BILI SMO

Ko zapoje kovina

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

V Narodnem muzeju Slovenije bo do 3. maja 2020 na ogled razstava **Ko zapoje kovina, Tisočletja metalurgije na Slovenskem**. Razstavo s prikazom proizvodnje primarnega aluminija in izdelki, ki nastajajo v naši tovarni, pomembno sooblikujemo tudi talumovci.

Da bi opozorili na v javnosti pogosto prezrto vlogo metalurgije, so ob 100-letnici Univerze v Ljubljani združili moči sodelavci Narodnega muzeja Slovenije in Oddelka za materiale in metalurgijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Z razstavo **Ko zapoje kovina** želijo opozoriti na bogato, a preslabo znano tehniško dediščino, hkrati pa predstavljajo tudi vrhunsko znanje, zbrano pod okriljem Univerze v Ljubljani, na kateri se je metalurgija uveljavila kot ena najstarejših študijskih smeri. Pridobivanje in obdelovanje kovin ima v slovenskem prostoru zelo razgibano zgodovino. Korenine tega bogatega izročila segajo pet tisočletij v preteklost, vse v čas koliščarjev na Ljubljanskem barju. Metalurške dejavnosti so sčasoma prerasle v eno najpomembnejših in tudi najprodornejših gospodarskih panog na Slovenskem. Tako navsezadnje velja še danes, kot dokazuje njihov delež v državnem proračunu, mednarodno prepoznavnih izdelkih domače industrije, prelomnih tehničnih inovacijah in raziskovalnih dosežkih, predstavljajo razstavo v Narodnem muzeju Slovenije. □

KO ZAPOJE KOVINA
Tisočletja metalurgije na Slovenskem
THE SONG OF METAL
Millennia of Metallurgy in Slovenia

POSLOVNI DOGODKI

Predstavitev **dosežkov leta 2019**

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: STANKO KOZEL, ARHIV TALUMA

POSLOVNA ENOTA ALUMINIJ

V poslovni enoti Aluminij bomo tudi v letu 2020 nadaljevali z zmanjšanim obsegom proizvodnje v elektrolizi in zato svoje aktivnosti še bolj intenzivno usmerjamo na zunanji trg. Konec leta bomo zagnali novo proizvodno linijo zalaganja in praznjenja grafitnih profilov, zaključili pa bomo tudi s prenovo elektrofiltracije dimnih plinov. Ponosni smo lahko na uvedene tri tehnične izboljšave, ki so nam prinesle pomembne gospodarske koristi. Za inovativen pristop k razvoju trajnostnega procesa pridobivanja aluminijevih zlitin z elektroliznim procesom smo prejeli priznanje Štajerske gospodarske zbornice. Pred nami je zahtevno obdobje, polno izzivov. 65 let jih že uspešno obvladujemo in v PE Aluminij sploh ne dvomimo, da nam, ne glede na nove okoliščine, ne bi skupaj uspevalo še naprej.

POSLOVNA ENOTA LIVARNA

V poslovni enoti Livarna smo v proizvodnji drogov začeli uporabljati novo opremo za homogenizacijo in ultrazvočno testiranje. Uspešno smo izvedli validacijo številnih zlitin za kupce in postali potrjen dobavitelj drogov tudi za avtomobilsko industrijo. Prenehali smo s proizvodnjo primarnih podobnih in sekundarnih zlitin, čemur je sledila optimizacija logistike preostale proizvodnje zlitin. Zaradi spremenjenih metalnih tokov, zapolnitve zmogljivosti in potreb po talini smo začeli PE Rondelice oskrbovati s talino in tako pripomogli k razvoju in rasti tega programa. Hkrati smo nadomestili potrebe po izdatnih investicijskih vlaganjih v talilne zmogljivosti v PE Rondelice.

POSLOVNA ENOTA PROMET

V poslovni enoti Promet smo s 1. julija 2019 združili dejavnosti prometa ter odpadnega skladišča in servisne delavnice odvisne družbe Ekotal. Pričakovani pozitivni učinki združevanja teh dejavnosti se že odražajo v poenotenju dejavnosti v celotni skupini, rezultat pa se mora odražati v nižanih stroških teh podpornih procesov. PE Promet je sicer sestavljena iz dveh organizacijskih podskupin, in sicer Cestni promet ter Železniški promet in infrastruktura. Med drugim smo uspešno izvedli revizijo lokomotive, s katero smo si zagotovili nemoteno izvajanje prevozov po železnici za naslednjih šest let, največ aktivnosti po združitvi pa smo namenili pripravi izhodišč za optimizacijo procesov v letu 2020.

POSLOVNA ENOTA RONDELICE

V poslovni enoti Rondelice bomo že tretje leto zapored največji proizvajalec rondelic v Evropi. Uspešno smo zaključili projekt Rondelice 45.000 ton, s katerim smo si zagotovili povečanje zmogljivosti proizvodnje za dodatnih 20 odstotkov. Ponosni smo na povečevanje prodaje rondelic na novih trgih, sicer pa redno izvažamo rondelice v severno Afriko, Južno Ameriko in Anglijo. S povečevanjem deleža recikliranega aluminija v rondelicah sledimo zahtevam trga na področju trajnostnega razvoja in manjšega ogljičnega odtisa. Nadaljujemo z razvojem novih zlitin za rondelice za pločevinke. Proizvodnjo in prodajo legiranih rondelic smo glede na leto prej povečali za 20 odstotkov na 9.500 ton. Povečujemo delež rondelic in rondel, izsekanih iz traku širine 270 mm. Skupaj s sodelavci iz PE Servis in inženiring razvijamo izsekovalna orodja in sistem za hidravlično vpetje izsekovalnih orodij, PE Livarna pa nam z oskrbo s talino v veliki meri pomaga pri naši rasti in razvoju.

POSLOVNA ENOTA SERVIS IN INŽENIRING

V poslovni enoti Servis in inženiring smo najbolj ponosni na storitve in proizvode, s katerimi skupaj s strokovnjaki iz proizvodnih okolij ustvarjamo povečanje dodane vrednosti proizvodov pri kupcih, med katerimi velja izpostaviti naslednje: modernizacija površinske obdelave rondelic, avtomatizacija mehanske obdelave odlitka za VW, robotska celica za finalizacijo toplotnega izmenjevalnika, robotska celica za finalizacijo odlitka za Scania, avtomatizacija mehanske obdelave za odlitek za Samsung, razvoj in izdelava orodja za izsekovanje rondelic iz litega traku širine 270 mm, orodje za KTM z novim konceptom izmetavanja odlitka, generalna obnova peči Marconi, generalna obnova dozirne peči za tlačno litje, filter dimnih plinov na Riedhammerjevi peči itd. Posodobili smo strojni park za mehansko obdelavo z novim petosnim CNC rezkalnim orodjarskim centrom ter novim ploskovnim brusilnim strojem. 1. julija 2019 smo začeli delovati kot poslovna enota v okviru Taluma, pričakovani rezultat povezovanja pa se mora odražati v izdatnejšem povezovanju s preostalimi PE in v optimizaciji vseh procesov vzdrževanja v Skupini Talum.

POSLOVNA ENOTA ULITKI

V poslovni enoti Ulitki smo v letu 2019 povečali realizacijo za 17 odstotkov na 37 milijonov evrov, kar je posledica intenzivnega razvojnega dela in številnih investicij v proizvodno infrastrukturo in opremo v preteklem obdobju. Poleg že omenjenih projektov, pri katerih so pri razvoju in namestitvi opreme sodelovali strokovnjaki iz PE Servis in inženiring, smo vzpostavili še pokrito skladišče za odpremo končnih izdelkov ter skupaj z Informatiko posodobili računalniško platformo za obdelavo tehnoloških in proizvodnih podatkov STP. Obdobje hitre rasti dejavnosti in zaposlovanja je končano, sledi optimizacija in konsolidacija poslovanja. Imamo kakovosten portfelj kupcev, vzpostavljene proizvodne zmogljivosti pa nam omogočajo realizacijo prihodkov do 50 milijonov evrov letno, s katerimi se spogledujemo v naslednjem obdobju.

POSLOVNA ENOTA UPRAVLJANJE Z ENERGIJO

V poslovni enoti Upravljanje z energijo smo jeseni zaključili projekt izgradnje povsem nove transformatorske postaje za Rondelice in Izparilnike, ki je nadomestila več kot 38 let staro elektroenergetsko opremo. Zaključili smo projekt prenove sistema ogrevanja v Talumu ter v ta namen zgradili devet manjših dislociranih plinskih kotlovnice, ki proizvajajo toplo vodo na mestu njene porabe. S tem smo izboljšali energetske učinkovitost proizvodnje toplotne energije za več kot 30 odstotkov. Poleti je bila zaradi sanacijskih del na glavni vstopni merilno-reducirni postaji v Industrijsko cono Talum prekinjena dobava zemeljskega plina, kar smo premostili z uporabo utekočinjenega zemeljskega plina. Tak način premostitve prekinitve dobave zemeljskega plina iz tranzitnega plinovodnega omrežja je šele tretji v naši zgodovini. Začeli smo z izvedbo projekta celovite prenove regulacije in usmernikov za elektrolizo, ki je v stalnem pogonu že od leta 1987. Kot največji industrijski partner smo uspešno sodelovali v mednarodnem raziskovalno-razvojnem projektu FutureFlow, ki ga sooblikuje 12 partnerjev iz osmih evropskih držav. Rezultati testiranj so pokazali, da smo v Talumu sposobni nuditi zelo kakovostno sekundarno regulacijo z elektrolizo in jo po potrebi ponujati tudi drugim sistemskim operaterjem v Evropi.

TALUM IZPARILNIKI

V družbi Talum Izparilniki d.o.o. smo registrirali in promovirali novo blagovno znamko Heatraplates. V letošnjem letu smo izdelali 63 novih vzorcev uparjalnih plošč, toplotnih prenosnikov za hlajenje baterij elektro vozil ali kondenzatorjev toplotnih črpalk. Razvojne projekte izvajamo za partnerje iz različnih panog. Letos smo prvič predstavili model baterijskega paketa z vgrajeno našo hladilno ploščo. Prvič v naši zgodovini nam je uspelo izdelati toplotni izmenjevalnik z notranjo višino kanalov 3 mm, kar je zelo uporabno pri hlajenju baterij. Del proizvodnje smo preselili v obrat Izparilniki 2, kleparsko dejavnost iz programa Storal smo prenesli na PE Servis in inženiring, lesna dejavnost pa je ostala v naši družbi.

TALUM INŠTITUT

V družbi Talum Inštitut d.o.o. se lahko upravičeno veselimo uspehov, ki smo jih dosegli z vzdrževanjem in širitvijo obsega akreditiranih postopkov pri Slovenski akreditaciji, kar je podlaga za zaupanje v rezultate in nepristranskost dejavnosti laboratorijskega preskušanja. Uvedli smo štiri laboratorijske postopke na področju odpadnih vod, odpadkov in določevanja večjih vsebnosti silicija in titana v elektrolizni kopeli, kar je bilo razvito v sodelovanju s sodelavci iz PE Aluminijskega centra. Na področju metalurških preiskav je bila nadgrajena oprema na mikroskopu Leica, ki zdaj omogoča hitrejše določevanje velikosti kristalnih zrn, debelin plasti in poroznosti, zajem digitalnih slik in njihovo arhiviranje v okviru zahtev kupcev aluminijastih proizvodov v PE Livarna, Rondelice in Ulitki.

VITAL

V družbi Vital d.o.o. smo tudi v tem letu sledili naši usmeritvi zagotavljanja kakovostne storitve vsem našim gostom in sodelavcem v Skupini Talum. Pridobili smo sredstva Eko Sklada za namestitev sončne elektrarne na strehi restavracije Pan, s čimer želimo optimirati porabo in strošek električne energije. Začeli smo z izdelavo dokumentacije za širitev prostorov za goste na lokaciji restavracije Pan. Zadovoljni smo tudi s poslovanjem in delovanjem gostilne Ribič, kjer razvijamo drugačno kulinarčno zgodbo in se povezujemo s podobnimi ponudniki v Sloveniji.

EKOTAL

V družbi Ekotal d.o.o. smo intenzivirali pridobivanje novih strank za program čiščenja in vzdrževanja okolja na zunanjem trgu. Z obstoječimi kupci storitev čiščenja se nam je uspelo uspešno dogovoriti za sodelovanje v letu 2020. Na področju programa oskrbe osebne varovalne opreme (OVO) so vse faze procesov v oskrbni verigi digitalizirane. Spremljanje logističnih poti oblačil z RFID tehnologijo nam omogoča nadaljnjo optimizacijo tega procesa v smislu zmanjšanja zalog oblačil s ciljem stalnega zmanjševanja stroškov. Naši sodelavci skrbijo za pošto in so se aktivno vključili v izvajanje inventure za celotno Skupino Talum, kar izkazuje pripravljenost na spreminjanje obstoječih del in nalog ter pomoč pri optimizaciji procesov v skupini. Uspešno smo izvedli tudi odprodajo vse opreme iz opuščenega programa vrtnarstvo.

VARGAS-AL

Družba Vargas-Al d.o.o. v letu 2019 povečuje prihodke na zunanjih trgih in optimira svojo dejavnost znotraj Industrijske cone Talum. S tem namenom smo pristopili k certificiranju varnostno-nadzornega centa po standardu SIST EN 50518, čemur prilagajamo tudi organiziranost družbe. V Talumu nadaljujemo s prenovo videonadzornega sistema, pri naših ključnih strankah smo vgradili nove sisteme tehničnega varovanja. Nadaljujemo z dodatnimi varovanji javnih zbiranj in različnih dogodkov. Na področju požarne varnosti delujemo preventivno, z uspešnimi intervencijami smo preprečili vplive izrednih dogodkov na ožjo in širšo okolico.

TALUMOVE STROKOVNE SLUŽBE

Talumove strokovne službe so s svojimi storitvami v letu 2019 nudile podporo pri uresničevanju strategije in ciljev Skupine Talum ter pomembno vplivale na doseganje poslovnih rezultatov.

Zaradi širitve proizvodnje smo tudi v tem letu zaposlovali nove sodelavce in nadaljevali svoje aktivnosti za predstavitev poklicev v Talumu mladim, bodočim sodelavcem, kot del naše dolgoročne politike kadrovanja. Julija smo v okviru Life Learning Academie ponovno prejeli certifikat in zlati znak Learning Brand za področje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih ter aktivnosti na področju širjenja znanja. Posebej so bile izpostavljene dobre prakse na področju dela z mladimi, kot je projekt Talumova ugankarska dogodivščina. Začeli smo s postavitvijo učnih točk o aluminiju.

Uspešni smo bili pri prijavi na projekt Razvoj celovitega poslovnega modela za delodajalce za aktivno in zdravo staranje zaposlenih (POLET) ter skupaj s partnerji tudi na razpisu za sofinanciranje vzpostavitve in delovanja kompetenčnih centrov za razvoj kadrov v obdobju 2019-2022. Uspeli smo s Kompetenčnim centrom za razvoj materialov 2.0.

Za vse sodelavce in njihove družine smo pripravili 3. Talumov družinski dan ter v Pacug pospremili 100 otrok naših zaposlenih. Naš projekt Zdravo Talum, s katerim že od leta 1998 sistematično skrbimo za promocijo zdravja, se je uvrstil med tri najboljše za nagrado #BeActive Evropske komisije. Strokovna žirija je našo zgledno dolgoletno skrb za športno aktivnost in zdravje zaposlenih prepoznala kot primer dobre prakse in zgled tudi za druga podjetja v Evropi.

Med pomembne dosežke leta 2019 uvrščamo uspešno uvedbo prvih mobilnih aplikacij za izvajanje inventur in popisa osnovnih sredstev ter uvedbo novega sistema za spremljanje proizvodnje STP Ulitki. Digitalizirali smo tehtalne sisteme na viličarjih, uporabili tehnologijo IoT pri vzpostavitvi vnosnih delovnih postaj, uvedli prenosne naprave za zajem podatkov in posledično omogočili ustrezno mobilnost zaposlenih. Sodelavci iz Informatike so sodelovali tudi pri zagonu nove pakirne linije v PE Rondelice ter skupaj s sodelavci iz nabavne službe prenovili in uvedli brezpapirni nabavni proces. Informacijska varnost postaja ključni segment neprekinjenega delovanja informacijskih sistemov v podjetju.

Že tradicionalno smo uspešno zaključili presoje standardov sistemov vodenja kakovosti po ISO 9001 in IATF 16949, ravnanja z okoljem po ISO 14001 ter varnosti in zdravja pri delu po OHSAS 18001. Vzpostavili smo sistem upravljanja z energijo po ISO 50001 ter začeli s prenovi sistema vodenja ter vzpostavitvijo sistema upravljanja z informacijsko varnostjo... Začeli smo tudi s prenovi sistema vodenja varnosti in zdravja pri delu v skladu z novim standardom ISO 45001.

V letu 2019 smo uspešno zaključili tudi tri razvojno-raziskovalne projekte MARTINA, CORE_ID in ABS Network, ki jih sofinancira EU. V projektu MARTINA smo raziskovali in razvijali orodna jekla za litje aluminija, aluminijeve zlitine z izboljšanimi mehanskimi lastnostmi in nove tehnologije litja, v projektu CORE_ID smo razvijali korozivno obstojne premaze za aluminijaste ulitke, v ABS Network pa smo iskali trajnostne rešitve za naše roll-bond izparilnike z razvojem solarno aktiviranega fasadnega panela. V okviru omenjenih projektov smo v dveh letih počrpali za 1 milijon evrov evropskih sredstev. Začeli smo tudi z izvajanjem projekta MARTIN (Modeliranje termomehanskega procesiranja aluminijevih zlitin za vrhuNske izdelke), ki bo potekal do konca leta 2021. V okviru 8. Dneva inovativnosti 8. oktobra smo priznanja podelili trem sodelavcem za množično inoviranje, 40 za profesionalno in trem za akcijo Upam si! Kolesje idej.

Aktivno smo sodelovali na več strokovnih konferencah in posvetih ter se predstavili na treh strokovnih sejmih, na Mednarodnem industrijskem sejmu v Celju, The Battery Show Europe v Stuttgartu in GIFA v Düsseldorfu.

Naš trud na področju trajnostnega razvoja je bil prepoznan na zadnjem razpisu časnika Finance in Eko sklada, saj smo prejeli nagrado okolju prijazno podjetje 2019. Komisija je predvsem nagradila naša dolgoletna načrtna prizadevanja za zmanjšanje okoljskih vplivov in učinkovito rabo energije za našo proizvodno dejavnost.

Če vseh, ki bi si to zaslužili, morda nismo vključili v to naštevaje, to še ne pomeni, da smo prezrli njihovo pomembnost. V izredno dinamičnem poslovnem okolju aluminijske industrije je pomen sodelovanja med vsemi poslovnimi enotami, družbami in strokovnimi službami še toliko večji. Dobri rezultati izhajajo iz našega skupnega dela. Prav vsak, ne glede na to, v katerem delovnem okolju dela in ustvarja, prispeva svoj del v mozaik Talumovih uspehov. ■

Okolju prijazno podjetje

NATAŠA VODUŠEK FRAS

FOTO: NATAŠA VODUŠEK FRAS, ALEKSANDRA JELUŠIČ

Talum je na konferenci Okoljsko srečanje 7. novembra 2019 prejel nagrado okolju prijazno podjetje 2019. Nagrado je prevzel sodelavec dr. Marko Homšak, skrbnik sistema za ravnanje z okoljem v Talumu in direktor Talum Inštituta.

Dr. Homšak je ob prevzemu nagrade izrazil veselje, da je komisija prepoznala trud, ki ga praktično ves čas svojega obstoja vlagamo v nenehno tehnološko preobrazbo naših proizvodnih procesov. Poudaril je, da to ni le priznanje sedanjji ekipi za opravljeno delo, temveč vsem sodelavcem, ki so na tem področju načrtno delali v preteklosti.

Na okoljski razpis časnika Finance in Eko sklada je sicer prišlo 18 prijav: 13 v kategoriji do okolja prijazen izdelek, štiri v kategoriji do okolja prijazno podjetje in ena prijava v kategoriji mednarodno okoljsko partnerstvo. Strokovna komisija je v vsaki kategoriji najprej izbrala finaliste, potem pa med njimi zmagovalca. V kategoriji okolju prijazno podjetje je komisija izbrala dva finalista: Talum in Pivovarno Laško Union. Priznanje smo odnesli v Kidričevo.

V obrazložitvi svojega izbora je komisija zapisala, da razogljčenje Taluma poteka tako rekoč od ustanovitve podjetja in je del stalnih tehnoloških in organizacijskih sprememb in novih izdelkov. Talum sodi po učinkoviti rabi energije na enoto primarnega aluminija v vrh najučinkovitejših elektroliz v EU. Emisije smo zmanjšali s spremembami v tehnologiji proizvodnje, prehodom kotlarne na zemeljski plin, z energetske varčnostjo, namestitvijo malih kurilnih naprav za ogrevanje in z uporabo energije odpadnih plinov. Za poslovanje je vse bolj pomemben pretaljeni aluminij. Pri pretapljanju aluminija porabimo samo 5 odstotkov energije, ki je potrebujemo za proizvodnjo primarnega aluminija.

Na konferenci je bilo podeljeno še priznanje za do okolja najbolj prijazen postopek, ki ga je dobilo podjetje Xella. Priznanje za storitev, ki je najbolj prijazna do okolja, je dobila družba DARS. Priznanje za do okolja najbolj prijazen izdelek pa je dobilo podjetje Roto. □

Brezipapirno poslovanje v nabavnem procesu

DEJAN ŠMIGOC, ALEKSANDER IRGOLIČ, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Vodilo pri vzpostavitvi brezpapirnega poslovanja nista izključno ekološki in finančni vidik. To sta samo koristna stranska učinka, glavni namen pa je sprememba poslovnega procesa, ki ga spreminjamo že dalj časa. Za spremembe pa je potreben čas in brezpapirno poslovanje je prihranek časa.

Brezipapirno poslovanje v nabavnem procesu se je začelo že pred leti, najprej v obdobju 2009–2010 z uvedbo pošiljanja naročilnic dobaviteljem po e-pošti v elektronski obliki, konec leta 2016 pa s prehodom na brezpapirno prejemanje e-računov dobaviteljev. Že takrat je šlo za obsežen projekt Finančne službe, Informatike in Strateške komercialne tako s tehničnega kot organizacijskega vidika, saj je bilo treba vse aktivne dobavitelje obvestiti o zahtevah in jih usmerjati pri spremembah, hkrati pa je šlo za spremembo procesa dela. Danes imamo s skoraj 1400 dobavitelji podpisana soglasja za brezpapirno poslovanje, letno pa nam brezpapirno pošljejo več kot 25.000 računov.

Skladno z organizacijskim predpisom je pri poslovanju v nabavi treba hraniti dokumentacijo nabavnega posla, čas arhiviranja je za posamezno vrsto dokumentacije različen, za sam nabavni nalog in pridobljene ponudbe, ki so najboljše del dokumentacije, je predpisanih 12 let. V Splošni nabavi se letno izda čez 18.000 nabavnih nalogov oziroma naročilnic na podlagi letnih cenikov, pogodb in povpraševanj, ki se jih prav tako izda okrog 15.000. To pomeni, da je bilo treba s prispelimi ponodbami natisniti, shraniti in po zaporedju odložiti dobrih 110.000 A4 listov dokumentacije, ki so zasedli vsaj 250 rednikov. V procesu pred nadgradnjo so se dokumenti nabirali v arhivu, ponovni dostop do njih pa je bil otežen in neprijazen. Seveda je bil postopek tudi dražji in povrh neekološki.

Letno smo za ta namen porabili dobre pol tone papirja, ki bi bil visok 11 metrov, če bi liste naložili drugega na drugega.

V tesnem sodelovanju Nabavne službe in Informatike se je porodila ideja o tehnični izboljšavi postopka procesa nabave, pri katerem so bili digitalizirani dokumenti, ki so zahtevani v nabavnem procesu. Za izboljšave je bil uporabljen InforLN kot nosilec procesa in BC – dokumentni sistem kot zbiralec dokumentov. InforLN je naš osrednji sistem, ki nam omogoča ogromno možnosti izboljšav, v tem primeru pa smo ga z lastnim razvojem izkoristili za dobro rešitev pri optimizaciji procesa. Hkrati smo uporabili integrirano aplikacijo Docman, ki je nadomestila eksterne licenčne programske opreme. Pri procesu sta bila izpostavljena centralizacija in nadzor nad digitalnimi dokumenti, ki nastajajo v procesu.

Sistem deluje tako, da kreira dokumente in jih v procesu avtomatsko shranjuje v zaledni dokumentni sistem. V dokumentnem sistemu je bil vzpostavljen organiziran sistem teh dokumentov – preprosto povedano, vzpostavljeni so bili »digitalni fascikli«. Dokumenti se avtomatsko združujejo v posamezne mape nabavnih nalogov na osnovi ključnih metapodatkov, kot so številka internega zahtevka, številka povpraševanja in številka nabavnega naloga.

Pri integraciji oziroma komunikaciji med sistemoma je bila uporabljena tehnologija spletnih servisov, ki prenašajo ustrezne podatke in dokumente med seboj, z možnostjo širitve še na druge procese.

Zaradi obsega papirnega poslovanja smo se odločili, da najprej prenovimo ta del poslovanja. Sledil bo še drugi del, ta pa bo zajemal tudi vso preostalo dokumentacijo v nabavnem procesu,

Ocenjeni vplivi na okolje so izračunani z uporabo Environmental Paper Network's Paper Calculator. Več informacij in pojasnilo podatkovnih vrednosti na www.papercalculator.org

Ocenjeni vplivi na okolje za proizvodnjo kopirnega papirja		
Količina za oceno vpliva		500 kg
	Poraba lesa	2 toni
	Skupaj porabljene energije	14,1 mio BTU

Količina za oceno vpliva		500 kg
	Učinki toplogrednih plinov	4495 kg CO2 ekv.
	Poraba vode	44668 litrov
	Odpadki	294 kg

tj. dobavnice, opomine, reklamacije itd., ki sicer predstavlja veliko manjši del, gledano količinsko. Ta sistem želimo v prihodnje vzpostaviti v celotnem nabavnem procesu v celotni Skupini Talum, torej tudi v odvisnih družbah. Končni cilj je nedvomno uvedba avtomatske likvidacije e-računov v InforLN na osnovi ključnih metapodatkov iz dokumentnega sistema, kar pomeni ciljno optimizacijo nabavnega procesa od internega naročila do prejetega dobaviteljeva računa. Potekajo pa tudi že uvodne aktivnosti za nadgradnjo procesa prodaje, pri čemer nas čakajo novi izzivi.

V Talumu letno porabimo 1.800.000 A4 listov, ki bi - ploskovno naloženi - segali 180 metrov v višino. □

BILI SMO

Učna točka o aluminiju ob ptujskem turističnem »prstanu«

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: STANKO KOZEL

Na Ptujju smo 21. novembra 2019 postavili drugo učno točko o aluminiju, s katero želimo čim širše ozaveščati javnost o prednostih kovine, ki jo v Talumu poznamo do potankosti. Učne točke so projekt Life Learning Academie, katere aktivni član smo. Glavni namen učnih točk je podajanje učinkovite informacije ali novega znanja. Prvo učno točko smo postavil v Kidričevem, drugo pa ob novem turističnem okvirju iz aluminija na Ptujju, ki ga je mesto prejelo ob praznovanju 1950. obletnice prve pisne omembe.

Ptujski turistični okvir, »prstan«, kot ga je poimenoval avtor Tomaž Plavec, smo ulili v Talumu. Mestna občina Ptuj je pri projektu postavitve turističnega okvirja iz aluminija povezala Talumovo željo po postavitvi učne točke o aluminiju v mestu s pobudo humanitarnega kluba Soroptimist Ptuj o postavitvi turističnega okvirja v jubilejnem letu. Uredila je vse potrebno za ureditev lokacije in postavitve piedestala, ki ga je zasnoval krajinski arhitekt Boštjan Vauda. Idejna zasnova turističnega okvirja je delo umetnika Tomaža Plavca, ki pravi, da je krog izbral zato, »ker je veduto Ptujja želel mehko objeti. Krog simbolizira celoto, kot pogled pa oko. Njegova cikličnost se nanaša na material, na aluminij, ki ga lahko vedno znova vračamo v osnovno obliko.« S simboliko prstana pa je avtor želel pokazati povezanost s Ptujem in pripadnost mestu, zato upa, da se bo vsak, ki se bo v njem fotografiral, »na neki način s Ptujem zaročil«. □

INOVATIVNOST

Inovatorji v podjetju SIJ Metal Ravne in na team buildingu

LILIJANA DITRIH, FOTO: LILIJANA DITRIH

Inovativnost je v Skupini Talum v zadnjih letih postala tako način razmišljanja kot tudi delovanja. Vedno večje število sodelavcev predlaga vedno več koristnih predlogov. Iz leta v leto je tudi vse več tehnoloških izboljšav in večjo gospodarsko koristjo. Z organizacijo strokovne ekskurzije za sodelavce iz množične inovativnosti in s team buildingom za inovatorje iz profesionalne inovativnosti se želimo sodelavcem in sodelavkam zahvaliti za njihov prispevek in jih spodbuditi k novim dosežkom.

Obisk SIJ Metal Ravne in podzemlja Pece

40 inovatorjev se je udeležilo ekskurzije v Metal Ravne. Gostitelji so jim predstavili dejavnost podjetja, pokazali del proizvodnje in laboratorije, ki so navdušili. Poudarek obiska je bil na inovativni dejavnosti v podjetju. Gostitelji so z velikim ponosom povedali, da so prihranki iz razvojno-raziskovalno-inovativne dejavnosti v letu 2018 znašali več kot 10 milijonov evrov. Za nagrade so namenili več kot 106.000 evrov.

Poudarili so, da je izjemno pomembno, da vodje ustvarjajo spodbudno delovno okolje, da spodbujajo inovativnost in ustvarjalnost zaposlenih, da jim zaupajo in njihove predloge podpirajo. Ustvarjalnost in inovativnost sta v vseh zaposlenih, od pristopa vodij pa je odvisno, do kolikšne mere bodo zaposleni svoj potencial razvili. Konkurenčno prednost imajo podjetja, ki so se sposobna hitro prilagajati na spremembe in uporabiti potenciale svojih zaposlenih. V drugem delu ekskurzije so si naši inovatorji z vožnjo s pravim rudarskim vlakcem in s sprehodom po rovih ogledali rudnik Mežica.

Team building

23 naših sodelavcev in sodelavk, nagrajencev profesionalne inovativnosti, se je udeležilo dvodnevne team buildinga na Koroškem. Vse se je začelo v Mežici z adrenalinsko vožnjo z gorskimi kolesi po rudniku, nadaljevalo pa s spoznavanjem večstoletne tradicije rudarstva. Sledilo je kosilo na turistični kmetiji, kjer niso samo jedli odlične pristne domače hrane, ampak so reševali bolj in manj zahtevne sestavljanke iz lesa. Večino nalog so zelo hitro rešili, pri leseni krogli in kvadratu pa je trajalo malo več časa. Tudi vožnjo z avtobusom so izkoristili za »tekmovanje« med ekipami v poznavanju glasbe, filma, oddaj ... V poznih večernih urah so z vodičko spoznavali zgodovino mesta Slovenj Gradec. Po večerji je ena skupina imela tečaj igranja na tolkala. Spoznavali so takt, ritem, se preizkušali v igranju na 12 različnih tolkal in na koncu zaigrali harmonično melodijo. Tako kot pri delu se je tudi tukaj pokazalo, kako pomembno je sodelovanje članov skupine in stremljenje k skupnemu cilju. Druga skupina je imela večer magičnih trikov. Čarodej je sodelavce vključeval v trike, ki jih je izvajal, na koncu pa jih še enega naučil. Mogoče nam ga bodo kdaj pokazali na kakšni zabavi.

Drugi dan so obiskali družinsko podjetje, v katerem se že skoraj tristo let ukvarjajo z lectarstvom. Lastnik podjetja je govoril z takšnim zanosom, ponosom in entuziazmom, da lahko rečemo, da dela posel s srcem. Ker je vreme nagajalo, so se namesto med krošnje na Rogli podali na sprehod po Zlatem griču.

Vzdušje na team buildingu so sodelavci opisali takole:

Branko Juršek, PE Aluminij: »Fantastično druženje in spoznavanje mlajših sodelavcev (medgeneracijsko druženje) na nekoliko drugačen način izven ograje. Zelo primerne teme za spoznavanje novih področij in doživetij.«

Aleksander Verlak, PE Rondelice: »Team building je bil lepo doživetje in spoznavanje novih sodelavcev in stvari (krajev).«

Mitja Masten, PE Ulitki: »Bili smo klapa, zato za pravo vzdušje ni bilo bojazni. Gospod Perger pa s svojim načinom in enormno energijo predstavi stvari unikatno. Takoj ti je jasno, zakaj so v njegovo hišo 'zašle' tako eminentne osebnosti. Hvala Lei.«

Marko Horvat, PE Rondelice: »Dobra izkušnja. Videli smo nove in zanimive stvari iz naše Slovenije. Ekipa odlična, druženje sproščeno in sodelovalno.« □

Vsem inovatorjem se zahvaljujemo za njihov prispevek in želimo, da še naprej razvijajo svojo ustvarjalnost in inovativnost.

POSLOVNI DOGODKI

Uglaševanje procesov

3. Raziskovalno-razvojni dan Skupine Talum

DR. STANISLAV KORES, FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Raziskave in razvoj postajajo stalnica naših aktivnosti, saj so gonilo našega napredka in rasti. Osredotočeni smo na raziskave materialov in novih tehnologij, povezujemo se z raziskovalnimi ustanovami, uresničujemo želje naših kupcev in tako krepimo svoj položaj na trgu. Tema letošnjega, 3. Raziskovalno-razvojnega dneva, ki je potekal 18. decembra 2019, je bila »uglaševanje procesov«.

Cilj uglaševanja procesov je vzpostavitev učinkovitih in sozvočnih proizvodnih, vzdrževalnih in podpornih procesov, da bo naš vsakoletni zaključni koncert zmagozladen za vse sodelujoče v skupini, za zaposlene, lastnike, finančno javnost, kupce in dobavitelje ter za skupnost. Kot skrbniki oziroma lastniki določenih procesov v skupini smo tisti prvi dirigenti, ki moramo proces dobro poslušati in gledati, predvsem pa ga videti in slišati. Pomembno je sodelovanje in povezovanje vseh sodelujočih v nekem procesu, saj le tako lahko procese uspešno optimiramo, nadgrajujemo in uigrano delamo.

Na letošnjem Raziskovalno-razvojnem dnevu smo prisluhnili različnim predavateljem. Uvodoma smo slišali predavanje z raziskovalne ustanove, v katerem je bil poudarjen pomen sodelovanja in povezovanja z industrijo, saj so bazične raziskave potencial industrije.

Nadaljevali smo z zanimivimi predavanji, povezanimi z našim proizvodnim procesom. Predavatelji so nam predstavili optimizacijo in nadgrajevanje procesov, kako se uglašujemo s kupci in kako globoko raziskujemo material za odpravo napak oziroma ugotavljanje njegovega DNK-ja. Predavanja smo zaključili s pregledom razvoja robotizacije v Talumu in sproščujočo diskusijo.

Zahvaljujem se vsem predavateljem in vsem, ki sodelujejo v raziskovalno-razvojni dejavnosti. Vsako leto večja obiskanost raziskovalno-razvojnega dneva dokazuje tudi, da dajemo vedno večji poudarek razvoju in raziskavam in da lahko poiščemo še veliko rezerv ravno na tem področju.

Menim, da stopamo po pravi poti, in upam, da se v prihodnjem letu ponovno srečamo na 4. Raziskovalno-razvojnem dnevu, do takrat pa nam želim vesele praznike in uglašeno leto 2020. □

POSLOVNI DOGODKI

Avstrijski KTM nam je podelil nagrado za dobavitelja

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: NATAŠA VODUŠEK FRAS

KTM, eden vodilnih proizvajalcev motornih koles, je Talum ocenil kot dobavitelja A+ in nam podelil nagrado KTM Supplier Quality Award 2018. Nagrado smo si prislužili zaradi brezhibnih dobav, priznanje pa je obenem potrditev vrhunske kakovosti naših ulitkov za motorna kolesa. Avstrijski proizvajalec motornih koles, ki trenutno velja za najhitreje rastočega na svetu, nam je leta 2010 zaupal izdelavo vilic tipa 700. Od začetka sodelovanja se je število tipov vilic povzpelo na sedem, KTM-u pa danes dobavljamo še različna pesta koles, nosilec sedeža, s področja visokotlačnega litja pa oljna korita in pokrov sklopke.

V Talumu smo lahko ponosni, da imamo v KTM-u status razvojnega dobavitelja. Prejeto priznanje potrjuje, da smo na pravi poti in da se bo uspešna zgodba s KTM-om še dolgo nadaljevala. □

POSLOVNI DOGODKI

Postavitev nove polnilne linije za zunanjega kooperanta

DANIEL PETEK, EMILIJAN STRGAR, FOTO: STANKO KOZEL

Obseg projekta

Projekt je bil eden od potrebnih korakov za povečanje kapacitet kalciniranja specialnih ogljikovih materialov – ogljikovih drsnikov za zunanjega kooperanta, ki je po uspešni fazi predhodnega testiranja investiral v postavitev nove linije. Projekt je obsegal:

- načrtovanje in izdelavo projektne dokumentacije,
- izbiro in naročilo strojnih naprav,
- izdelavo silosa s ciklonom, nosilne konstrukcije za silos, podestov in cevovodov.

Načrtovanje in izdelava projektne dokumentacije

Projekt smo v Inženiringu začeli izvajati maja letos. Izdelana je bila obsežna dokumentacija, ki vključuje 3D modele vseh naprav, oceno tveganja, strojno in elektro projektno dokumentacijo ter druge dokumente, ki so potrebni za izvedbo projektov. Zelo natančno je bil izdelan plan montaže in zagona polnilne linije.

Izvedba, montaža in zagon

Septembra in oktobra so bili v delavnici izdelani silos s ciklonom, nosilna konstrukcija za silos, podesti in cevovodi. Novembra je prispela vsa potrebna oprema za postavitev celotne polnilne linije, 18. novembra pa se je začela montaža silosa, nosilne konstrukcije in podesta na lokaciji, kjer stoji polnilna linija. Kasneje smo na linijo priklopili še glavni in varnostni filter ter vakuumsko črpalko. Po zaslugi profesionalnega pristopa sodelavcev iz strojne delavnice in servisnega vzdrževanja smo linijo v začetku decembra zagnali in uspešno testirali. Proizvodnja na novi polnilni liniji se je začela 12. decembra.

Proces polnilne linije

Bistvena procesna operacija za zunanjega kooperanta PanTrac je kalcinacija ogljikovih drsnikov na naši Riedhammerjevi kalcinacijski peči. Toda za izvedbo kalciniranja je potrebna predhodna priprava. To pomeni, da se ogljikovi drsniki na novi polnilni napravi ustrezno vstavljajo v visokotemperaturno odporno jekleno posodo in zasipajo s kvarčnim peskom. Nova linija je stičišče polnjenja in praznjenja ogljikovih profilov v posodo za kalcinacijo oziroma iz nje ter stičišče za razpakiranje surovih in pakiranje skalciniranih ogljikovih drsnikov za odpremo. S postavitvijo nove polnilne linije zdaj dosegamo bistveno izboljšan potek vseh delovnih aktivnosti za polnjenje in praznjenje ogljikovih profilov. □

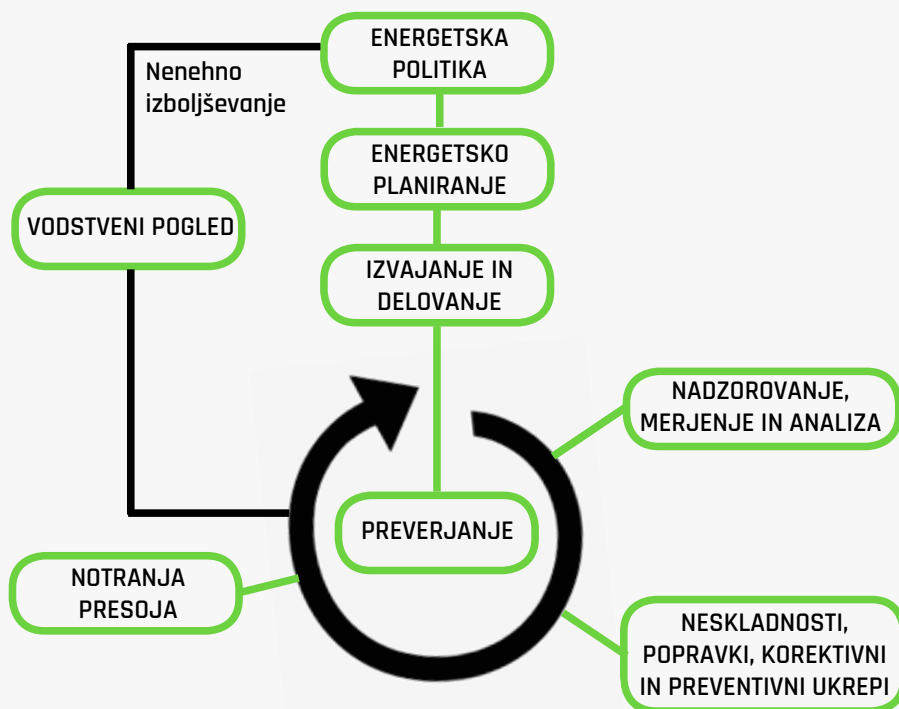
Uspešna certifikacijska presoja standarda ISO 50001

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC

Kot smo že pisali v zadnji številki časopisa *Aluminij*, smo se v letošnjem letu v Talumu odločili za uvedbo mednarodnega standarda ISO 50001 Sistem upravljanja z energijo, ki s svojimi priporočili in usmeritvami pomaga organizacijam vzpostaviti sistem za celovito upravljanje z energijo. Namen je vzpostaviti še višjo raven zavedanja o pomenu racionalne in učinkovite rabe energije in tako s svojimi aktivnostmi kar najmanj vplivati na okolje, hkrati pa zmanjšati stroške za energijo.

Tako kot preostali že uveljavljeni standardi v Talumu (za kakovost, okolje, varnost in zdravje pri delu, avtomobilski ...) tudi energetska spodbuja vse zaposlene, da na svojih delovnih mestih in drugje skrbno ravnaajo z energenti in k temu spodbujajo vse svoje sodelavke in sodelavce, podajajo koristne predloge, zaznavajo izredne in incidentne dogodke ter izvajajo ukrepe, ki preprečujejo odvečno rabo energije.

GRAF: Model sistema upravljanja z energijo

V fazi uvedbe standarda je potekalo več aktivnosti, med katerimi so najpomembnejše:

- 16. in 17. septembra je mednarodna certifikacijska družba Bureau Veritas Certification (BVC), ki ima skoraj 200-letno tradicijo, izvedla predpresojno našega sistema upravljanja z energijo ter nam podala ključne smernice za uvajanje standarda ISO 50001.
- Septembra smo sestavili strokovni tim, ki bo v posameznih poslovnih enotah skrbel za uvedbo standarda in prenašal usmeritve standarda na vse zaposlene. Člani tima so že sedaj zadolženi za varnost in zdravje pri delu ter za ravnanje z okoljem, zato jim filozofija standardov ni tuja.
- 23. in 24. septembra je BVC opravil usposabljanje za notranje presojevalce po sistemu ISO 50001.
- Od 27. do 29. novembra je potekala certifikacijska presoja standarda, ki smo jo uspešno prestali. Zunanji presojevalci iz BVC niso zaznali nobene neskladnosti, so pa podali nekaj opazanj in priporočil za nadaljnje izboljšanje energetske učinkovitosti, ki zajemajo tako organizacijske kakor tudi investicijske ukrepe. Aktivnosti vključujejo vse sodelavce Skupine Talum in naše poslovne partnerje (dobavitelje, kupce in izvajalce storitev). Listino certifikata standarda bomo predvidoma prejeli do konca tega leta.

Naslednjič se bomo z zunanjimi presojevalci srečali čez eno leto, v vmesnem času pa lahko računamo tudi na notranje presoje. Takrat bomo še podrobneje kot zdaj pregledali in ovrednotili naše aktivnosti in trud za nenehno izboljševanje energetske učinkovitosti v vseh procesih delovanja podjetja.

Prejem certifikata standarda je torej za nas dodatna spodbuda in obveznost, prenesti čut za racionalno rabo virov iz svojih domov na svoja delovna mesta. □

Že 65 let vrtimo Talumovo kolesje

ALEKSANDRA JELUŠIČ, NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: STANKO KOZEL

Rdeča nit letošnjega tovarniškega praznika je bilo kolesje kot preplet generacij, znanj, izkušenj in idej, ki so gradniki naše tovarne. S skupnim ubranim delovanjem tega kolesja (zobnikov) nam je namreč uspelo ustvariti vse to, na kar smo danes ponosni.

Tovarniški praznik smo 21. novembra 2019 začeli z jutranjo budnico Pihalnega orkestra Talum Kidričevo in dopoldanskim srečanjem z upokojenimi sodelavci, nadaljevali smo ga s petkovo slavnostno sejo in druženjem s sodelavci ter sobotnim dnevom odprtih vrat.

Srečanje z upokojenimi sodelavci - 21. november 2019

Srečanja z upokojenimi sodelavci so priložnost, da se znova snidemo in obudimo skupne spomine na čas, ki smo ga preživeli v tovarni in v družbi drug drugega. Uvodoma smo prisluhnili naši godbi, nadaljevali s pregledom poslovnih dosežkov po delovnih okoljih in zaključili z nagovorom predsednika uprave. Sledil je družabni del srečanja. Sodelavci iz podjetja Vital so nam postregli z okusnim kosilom, mi pa smo obujali spomine s starimi fotografijami, ki smo jih zbrali prav za to srečanje.

Hvala vsem upokojenim sodelavcem za prijetno druženje in tovarniške spomine, ki se na ta način prenašajo iz generacije v generacijo.

Slavnostna seja - 22. november 2019

V petek je v dopoldanskem času potekala slavnostna seja sveta delavcev, sveta zaposlenih, sindikata in uprave. Ob tej priložnosti smo jubilatom podelili jubilejne listine.

Osrednja prireditev s podelitvijo zlatih metuljev - 22. november 2019

Osrednji dogodek je tradicionalno potekal v petek v veliki dvorani restavracije Pan. Praznični program smo začeli s pregledom naših skupnih dosežkov in z nagovorom predsednika uprave, ki je sodelavce ob tej priložnosti opozoril na novo obdobje, v katero vstopamo. Gre za obdobje ohlajanja svetovnega gospodarstva. To obdobje bo od vseh nas zahtevalo nov zagon in hitro prilagajanje dani situaciji.

Uradni del praznovanja smo zaključili s podelitvijo zlatih metuljev. Letošnji prejemniki teh priznanj so Stanko Vajda, prejemnik zlatega metulja za življenjsko delo, ter Marjetka Ledinek, Aleš Predikaka in Robert Štrafela, prejemniki zlatega metulja za uspešno delo v zadnjem letu oziroma v zadnjih nekaj letih.

Po uradnem delu sta sledila druženje in ples v ritmičnih glasbenih skupinah S.O.S. kvintet.

Dan odprtih vrat - 23. november 2019

Praznovanje smo zaokrožili z dnevom odprtih vrat, ko nas je ponovno obiskalo veliko število obiskovalcev, ki smo jih popeljali po naši proizvodnji. Tudi letos so obiskovalci lahko izbirali med tremi tematskimi skupinami (rdečo, zeleno in srebrno) in si na ta način v spremstvu naših sodelavcev ogledali tovarno. Po ogledu so se obiskovalci okrepčali z obaro.

Hvala vsem, ki ste z aktivno udeležbo soustvarili odlično praznično vzdušje ob 65. tovarniškem prazniku. □

POSLOVNI DOGODKI

Zlati metulji 2019

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: STANKO KOZEL

Zatega metulja za življenjsko delo je letos prejel Stanko Vajda iz Sistemov upravljanja, zlate metulje za uspešno delo v zadnjem letu oziroma zadnjih nekaj letih pa Marjetka Ledinek iz družbe Talum Inštitut, Aleš Predikaka iz poslovne enote Ulitki in Robert Štrafela iz poslovne enote Aluminij.

Marjetka Ledinek, Talum Inštitut

Marjetka Ledinek je bila Talumova štipendistka. V tovarni se je zaposlila oktobra 1983. Kot sindikalna zaupnica v Talumu Inštitutu v več mandatih je nesebično pomagala članom s sindikalnim delom in nasveti, še posebno pa kot predsednica Aktiva krvodajalcev Talum že vrsto let skrbi, da krvodajalstvo v Talumu tako uspešno poteka. V petletnem obdobju (zdaj teče drugi mandat) se je število krvodajalcev več kot podvojilo, s tem pa je Marjetka Ledinek prispevala k prepoznavnosti in ugledu naše družbe v širši okolici. S svojimi prispevki informira, ozavešča in spodbuja sodelavce, da postanejo krvodajalci. Ob vseh obveznostih je tudi vzorna sodelavka v družbi Talum Inštitut. S svojimi inovativnimi predlogi in vestnim delom skrbi, da je delo v laboratoriju, kjer dela, opravljeno strokovno in kakovostno. Marjetka Ledinek že vrsto let opravlja delo spektroskopskega analitika. Kot spektroskopska analitičarka izvaja dela na rentgenskem difraktometru (XDR) in rentgenski fluorescenci (XRF), po potrebi pa izvaja tudi analize mokre analitike v laboratoriju in občasno dela na kvantometru.

Aleš Predikaka, PE Ulitki

Aleš Predikaka je v razvoj dejavnosti livarstva ulitkov v Talumu vključen vse od vzpostavitve nizkotlačnega litja platišč v letu 1995. Leta 2006 je bil del prve skupine sodelavcev, ki je v Talumu začela uvajati gravitacijsko litje. V celotnem obdobju se je strokovno izpopolnjeval tako neposredno v proizvodnem procesu kot izredno s šolanjem ob delu. Od leta 2017 je zadolžen za vodenje nizkotlačne in gravitacijske livarne. V tem obdobju je livarna doživela izjemno rast tako na proizvodnem kot tudi na kadrovskem področju. Količinska

proizvodnja v nizekotlačni in gravitacijski livarni se je v tem obdobju povečala za več kot 60 odstotkov, število zaposlenih pa se je povečalo s 135 na več kot 230. V serijsko proizvodnjo so bili predani številni novi proizvodi, obrat se je tehnološko posodobil z vgradnjo nove proizvodne opreme (livni stroji LPM, jedrarski stroj Laempe, celice za gravitacijsko litje, robotske celice za finalizacijo THK, KTM, Bosch TT) in robotizacijo livnih strojev v gravitacijski livarni. Aleševi ključni dosežki so povezani z industrializacijo novih, tehnološko zelo zahtevnih izdelkov, z usposabljanjem velikega števila na novo zaposlenih sodelavcev, z izboljšanjem delovnih pogojev ter zmanjšanjem pogostosti in resnosti poškodb. Aleš Predikaka s svojim odnosom, pristopom do dela in do vodenja ljudi izkazuje veliko predanost in pripadnost svojemu delovnemu okolju in podjetju kot celoti. Je eden ključnih podpornikov filozofije, da mora vsak posameznik, ne glede na njegov položaj v procesu, razumeti in prevzeti individualno odgovornost za kakovost, pravočasnost, učinkovitost in uspešnost opravljenega dela.

Robert Štrafela, PE Aluminij

Robert Štrafela se je kot pripravnik v skupini za vzdrževanje avtomatskih naprav pridružil Talumu aprila 2002. Od zaposlitve dalje je opravljal različna dela in prevzemal odgovornost. Danes je vodja elektro vzdrževanja v PE Aluminij ter mentor za usposabljanje dijakov in študentov elektro stroke, ki opravljajo praktični del izobraževanja v PE Aluminij. Za svoje mentorsko delo je prejel posebno priznanje v okviru projekta Učecha se organizacija. Sodeloval je pri uvedbi novih sistemov proizvodnje, tehnologije in poslovanja. Vključen je v vse projekte, ki tečejo v poslovni enoti. Je človek z zelo veliko delovno vnašo, kar pripomore k ustvarjanju ugodne delovne klime v delovnem okolju. V odnosu do svojih sodelavcev premore veliko mero tolerance in potrpežljivosti. Ob tem velja izpostaviti, da mu uspeva dobro povezati potrebe tehnoloških procesov in svoje strokovno znanje ter motivirati sodelavce, ki sodelujejo z njim. Je samoiniciativen in zelo dosleden pri izvajanju zastavljenih ciljev. Aktivno sodeluje pri prepoznavanju priložnosti in rešitev za boljše delovanje naprav in zmanjšanje tveganj za varnost in zdravje pri delu. Svoje delovne izkušnje prenaša na sodelavce in v delovnem okolju vnaša pozitiven odnos do dela in sodelavcev. □

A man in a grey and yellow work jacket is walking on a path covered in autumn leaves. The background shows a large tree with yellow leaves and a blurred signpost.

INTERVJU

Odnosi so bili **zares spoštljivi**

**Pogovor s Stankom Vajdo, letošnjim
dobitnikom zlatega metulja za
življenjsko delo**

LILIJANA DITRIH
FOTO: **STANKO KOZEL**

Stanko Vajda se je v Talumu zaposlil leta 1978 kot elektrolizer v elektrolizi B. Leta 1980 je končal študij elektrotehnike in delo nadaljeval kot inženir pri spremljanju tehnološkega procesa v hali A. Leta 1984 je po obdobju prisilne uprave v tovarni postal vodja zelo zahtevnega obrata elektrolize A. Soočil se je z velikim številom zaposlenih, težkimi delovnimi razmerami in tehnološko zahtevnimi procesi. V času priprave 1. faze programa modernizacije proizvodnje primarnega aluminija se je začel pripravljati na izvajanje meritev in vodenje dnevne izmene v novi elektrolizi C. Maja 1988 je prevzel vodenje elektrolize C, kjer je bilo treba obvladati številne nove tehnološke izzive (računalniško vodenje, avtomatizirani procesi itd.). Leta 2002 je sledila 2. faza modernizacije primarne proizvodnje, ko se je proizvodnja v elektrolizi C povečala za 100 odstotkov. V dvajsetletnem obdobju njegovega vodenja elektrolize C je ta postala eden najučinkovitejših tovrstnih obratov v svetu. Leta 2007 je postal direktor družbe Vargas-Al in s svojim predanim delom poslovanje družbe dvignil na višjo raven. Leta 2012 se je začel ukvarjati s področjem varnosti pri delu v službi Sistemi upravljanja. Odlično poznavanje proizvodnih procesov in izkušnje pri vodenju ljudi so mu (bili) v pomoč pri izvajanju del varnostnega inženirja. Stanko Vajda je v vseh letih dela v Talumu s svojim odnosom do dela in sodelavcev izkazoval veliko pripadnost podjetju. V vseh okoljih, v katerih je deloval, je bil med sodelavci cenjen in spoštovan. Nikoli ni izpostavljал svojih osebnih dosežkov, temveč je vedno poudarjal timsko delo in skupne rezultate. V zadnjih letih svoje znanje in izkušnje uspešno prenaša na sodelavce in pomembno prispeva k vzpostavljanju varnega in zdravega delovnega okolja v celotni Skupini Talum.

Bili ste štipendist TGA, a pri študiju se vam je malo zapletlo pri izpitih, zato ste se leta 1978 zaposlili kot pomožni elektrolizer v elektrolizi, v hali B. Kako se spominjate teh začetkov?

Srednjo tehniško šolo (elektrotehnika šibki tok) v Mariboru sem končal leta 1976 in se jeseni istega leta vpisal v prvi letnik študija. V takratnem TGA sem dobil štipendijo, vendar za smer energetika (takrat jaki tok). Zaradi menjave smeri se je pri izpitih res zapletlo, zato sem se v času t. i. pavziranja jeseni leta 1978 zaposlil kot elektrolizer v elektrolizi B. Delal sem v izmenskem ciklusu, kar pa me ni pretirano motilo. Sodelavci smo se med seboj zelo dobro razumeli.

Bili ste »mulc«, začetnik. Kako vas je »v roke vzel« vodja izmene in kaj so vam ušpčili stari mački, ki so se z začetniki včasih prav grdo poigrali?

Kot začetnik s starimi mački nisem imel nobenih težav. Hitro se je namreč razvedelo, da sem štipendist, zato so najbrž predvidevali, da se bom po končanem študiju vrnil, postal kakšen vodja ... Kar se raznih domislic tiče, so bili pa zares zelo inovativni. Še posebej v »nevarnosti« so bili tisti, ki so lahko hitro ali kjer koli zaspali.

Leta 1980 ste diplomirali in se po končani vojaščini znova zaposlili v TGA, tokrat kot pripravnik. Kakšna je bila razlika med delom v neposredni proizvodnji in delom pripravnika?

Leta 1980 sem končal študij, postal inženir elektrotehnike, odšel na služenje vojaškega roka in se po vrnitvi oktobra 1981 ponovno zaposlil kot pripravnik. Moj mentor je bil Vlado Predikaka. V času pripravništva sem večino časa seveda preživel v proizvodnih obratih, predvsem v obeh elektrolizah. Velikokrat sem prostovoljno sedel na prebijalnik kriolitne skorje (t. i. prehar) in z njim prebijal skorjo na vogalih elektroliznih peči. Na teh mestih je bila še posebej trda, zato to delo ni bilo preveč priljubljeno. Kot pripravnik sem se srečeval in sodeloval z vzdrževalci pri obnovi katod, z nadzorniki vzdrževanja in drugimi zaposlenimi, povezanimi s proizvodnjo aluminija.

Včasih so bili pripravniški izpiti za kandidate strah in trepet. Kako je potekal vaš?

Prilagodil sem se, pripravniški izpit mi ni povzročal pretiranih skrbi. Imel sem spoštljiv odnos do mentorja, članov komisije, prav tako sem čutil odgovornost do priprave vsebine pripravniške naloge. Zagovor sem uspešno opravil in nato delo nadaljeval kot tehnolog. Po dveh letih sem prevzel vodenje elektrolize A.

Elektrolize so se spreminjale, zaprli so halo A, posodobili halo B in odprli smo novo, moderno elektrolizo C. Postali ste vodja elektrolize C, odgovorni tako za proces kot za sodelavce.

Modernizacija proizvodnje primarnega aluminija se je zame začela z uvajanjem oziroma specializacijo v tovarni Aluminium Pechiney v Franciji. Z najožjimi sodelavci smo šest tednov pridobivali teoretično in praktično znanje za delo v novi elektrolizi C. V štartnem obdobju, ki je trajalo skupaj dva meseca in pol, sem izvajal različne potrebne meritve, po končanem štartu pa sem postal vodja. Prepričan sem, da smo bili vsi, izbrani za delo v moderni, računalniško podprti proizvodnji aluminija, ponosni in počaščeni s prerazporeditvijo. Hitro smo se privadili na drugačno tehniko posluževanja, še posebej pa na neprimerno čistejše delovno okolje.

Z elektrolizo C je povezana tudi zgodba o golobji nadlogi. Baje ste jih plašili s fračo. Je to res?

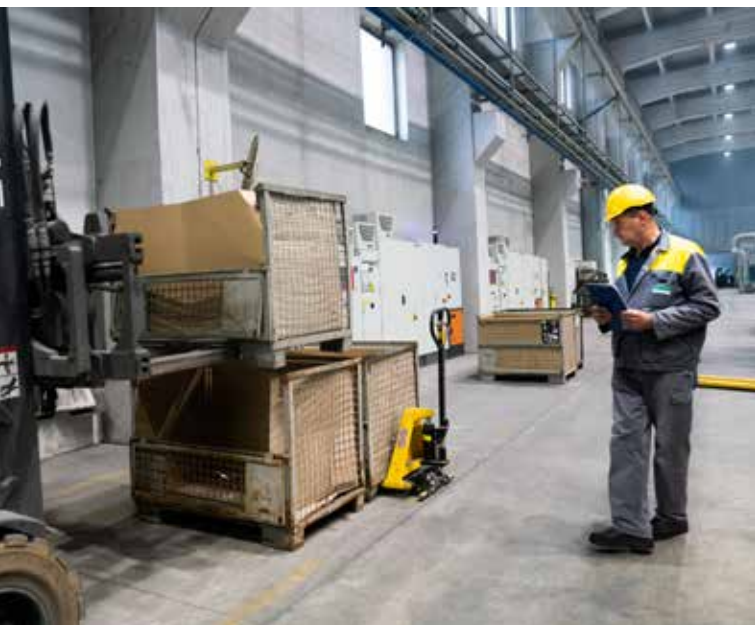
To je tema, o kateri se ne bi smelo glasno govoriti oziroma pisati. Res je, da so tudi golobi hitro po štartu našli svoja nova topla domovanja in s tem »vse ostalo«, povezano z življenjskim in bivalnim okoljem. Zgodba o frači je zelo resnična, ni pa bila nikoli smrtonosna. Uporabljal sem jo zgolj za plašenje.

V elektrolizi ste ostali skoraj 20 let, nato pa ste prevzeli direktorsko mesto v podjetju Vargas-Al. Kako je biti odgovoren za poslovanje podjetja?

V elektrolizi C sem bil kot vodja skoraj 20 let, leta 2007 pa sem bil imenovan za direktorja družbe Vargas-Al. To je bil zame popolnoma nov izziv. Zelo dobro sem se zavedal odgovornosti, saj mi je bilo zaupano varovanje premoženja na območju industrijske cone Talum in na številnih lokacijah v bližnji okolici. Vodenje družbe, odgovornost za pozitivno poslovanje, odgovornost za skupno varnost so bile zame velika vodstvena in življenjska izkušnja.

»V mojih mlajših letih smo se sodelavci veliko pogosteje družili, srečevali smo se na piknikih, zabavah, hkrati pa seveda ohranjali in gojili pristen odnos do nadrejenih.«

Po petih letih ste se vrnil v stroko. Postali ste varnostni inženir v Sistemih upravljanja.

Po skoraj petih letih sem prevzel dela in naloge varnostnega inženirja. Opravil sem strokovni izpit in začel z usposabljanji, pregledi delovne opreme, raziskavami poškodb in drugimi aktivnostmi v zvezi z varnostjo in zdravjem. V skoraj štiridesetih letih se je sistem varnosti in zdravja pri delu precej spremenil. Zakonodaja postaja vse strožja, zato so tudi stroški za delodajalca v tem smislu vedno višji. Skrb za varnost in zdravje pri delu štejem kot odgovornost, ki se je morata skupaj zavedati tako delodajalec kot tudi delavec.

Kako sodelujete z mladimi, jim prenašate svoja znanja?

Prihajajo nove generacije mladih, ki se resnično razlikujejo od tistih pred štirimi desetletji. Predvidevam, da je to posledica tako velike uporabe sredstev informacijske tehnologije in s tem pomanjkanja direktnega komuniciranja. Moram pa priznati, da se tudi mlajši v glavnem zavedajo potreb po obvladovanju teoretičnih in praktičnih znanj v zvezi z delom in pri usposabljanjih ustrezno sodelujejo.

Bodiva še malo nostalgična. Govori se, da so bili včasih odnosi med zaposlenimi bolj tovariški, odnosi z vodilnimi pa bolj spoštljivi. Kakšne so vaše izkušnje?

Absolutno. V mojih mlajših letih smo se sodelavci veliko pogosteje družili, srečevali smo se na piknikih, zabavah, hkrati pa seveda ohranjali in gojili pristen odnos do nadrejenih. Odnosi so bili zares spoštljivi, včasih smo se koga tudi bali. Na tem področju se je od takrat pa do danes veliko spremenilo.

V štiridesetih letih se je marsikaj spremenilo - spremenila se je tovarna, spremenili smo se zaposleni.

Tovarna je v štiridesetih letih močno spremenila svojo podobo. Spremembe so občutne na področju organiziranosti podjetja, proizvodnje, predelave, razmer za delo, varovanja okolja, zaposlenih itd. Obdobje je zaznamovala uporaba računalnikov in druge pametne tehnologije, ki je z uporabnostjo marsikje nadomestila človeka, »zmanjšala« razdalje po svetu, obogatila informiranost večine zemljanov itd.

Se mogoče že aktivno pripravljate »na penzijo«, imate spisek aktivnosti, ki jih boste počeli? Se boste bolj posvetili tamburici?

Na upokojitev sem pravzaprav že pripravljen. Zavedam se namreč, da mi pripada še zadnje življenjsko obdobje (upam, da bo nekaj časa trajalo), ki ga bom v glavnem preživljal v domačem kraju. Prav gotovo mi bo čas krajšala tudi tamburica, ki me spremlja že od petega razreda osnovne šole.

Izkoristiti želim le še priložnost in se zahvaliti vsem talumovcem, tudi že upokojenim, s katerimi sem sodeloval v dobrobit obstoja družbe. □

POSLOVNI DOGODKI

Uživajte v zasluženem pokoju

NATAŠA VODUŠEK FRAS, FOTO: NATAŠA VODUŠEK FRAS

Decembra smo za sodelavce, ki so se upokojili v letu 2019, pripravili srečanje v zahvalo za prehojeno delovno pot v tovarni. Predsednik uprave Marko Drobnič jim je zaželel veliko zdravja za čim bolj aktivno in zadovoljno preživljanje tretjega življenjskega obdobja, direktorji družb in PE ter vodje služb pa so se od svojih sodelavcev poslovili z utrinki in iskricami iz delovnega okolja, ki nas bodo vedno spominjali na skupaj preživeti čas. Razšli smo se z željo, da se tudi v prihodnje še srečujemo in družimo.

V letu 2019 se bo upokojilo 57 talumovk in talumovcev. □

BILI SMO

V sklopu dolgoročne politike kadrovanja posebno pozornost namenjamo predstavitvi poklicev, ki so v Talumu med bolj zaposljivimi. Vse leto sodelujemo na različnih dogodkih, na katerih predstavljamo Talum - naša delovna mesta, in s tem tudi promoviramo poklice, ki so deficitarni (npr. električar, oblikovalec kovin - orodjar, livar ...). V novembru smo se tako predstavili na več dogodkih.

Karierni sejem

Na Kariernem sejmu, ki je potekal v Mariboru, smo se predstavljali dva dni. Prvi dan sejma je bil namenjen osnovnošolcem, njihovim staršem ali skrbnikom, učiteljem in strokovnim delavcem, ki sodelujejo v programih karijerne orientacije mladih, dva dni kasneje pa so bili na Karierni sejem vabljeni srednješolci. Predstavitve poklicev in izobraževanj so potekale v organizaciji Štajerske gospodarske zbornice v sredo, 13. novembra, v petek, 15. novembra 2019, pa v organizaciji Fundacije za izboljšanje zaposlitvenih možnosti PRIZMA. Poleg Taluma se je mladim predstavljalo še 70 drugih razstavljalcev, predstavnikov podjetij, izobraževalnih ustanov in drugih organizacij, ki so mladim želele približati koristne informacije iz sveta dela.

Predstavili smo se devetošolcem OŠ Juršinci

Poleg tega, da smo se udeležili Kariernega sejma, smo novembra Talum in tehnične poklice iz naše tovarne predstavili še devetošolcem OŠ Juršinci. Učenci so že pred predstavitvijo povedali, da Talum poznajo, saj so nekateri lansko leto sodelovali v projektu GO CAR GO. Učence je navdušil predvsem avtomatiziran proces litija s pomočjo robotov. □

LASTNA SKRB + TALUM = ZDRAVJE

Decembrska **diktatura sreče**

MATEJA HERGULA KNEŽEVIĆ, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Praznični december velikokrat poimenujemo kar veseli december, saj je to za večino ljudi čas veselja: čas obdarovanja in druženja z najbližjimi, čas izkazovanja ljubezni in topline. December pa naj bi bil tudi čas samorefleksije, umiritve in premisleka o minulem letu, o tem, kaj se nam je dogajalo, kje smo trenutno in kam si želimo v novem letu, ki se bliža.

Začne se že novembra

Dandanes, v izrazito potrošniško usmerjeni družbi, je v ospredju predvsem tisto prvo. Norišnica se začne že novembra – vsako leto hitreje krasimo domove in prižigamo lučke. Kolone se v nakupovalna središča začnejo valiti že na t. i. črni petek, še eni v vrsti pogruntavščin, ki smo jih uvozili iz ZDA in jih prevzeli.

Prepričanje, da prazniki morajo biti nekaj posebnega

Poleg službe in vsakdanjih obveznosti je treba v urnik dodati še vse družbene aktivnosti, večerje, zabave in druga srečanja – zaključek v službi, zaključek na telovadbi, kosilo pri eni družini, večerja pri drugih sorodnikih, božičkovanje v vrtcu, dedek Mraz za otroke v službi ... Ženske seveda ne smemo pozabiti na nakupovanje daril, na peko keksov in na iskanje perfektne obleke z bleščicami za novoletno zabavo ... Treba je še na izlet na božični sejem ali v mesto, na ogled lučk in na kuhanček. Živimo v prepričanju, da prazniki morajo biti nekaj posebnega – ravno v tem času moramo biti še posebno srečni. Ljudje pa nismo tako enostavni, da bi preklpili z OFF na ON. Na ukaz se ne da biti dobre volje, ker je pač veseli december in se to pričakuje. Z vsem tem si na ramena naložimo breme prisile, ki ga težko nosimo.

Ampak ali tako praznike doživljamo vsi?

Ni nujno, da je veseli december res vesel, lahko je še posebej težek in celo boleč. Dejstvo je, da mnogi praznike doživljajo povsem drugače – ne pečejo piškotov z družino, niso vedno nasmejani in ne dobijo darila, ki so si ga želeli. Predvsem je težko tistim, ki živijo sami, ki so se ločili, ki so izgubili ljubljeno osebo, ki so daleč od doma, oddaljeni od družine in prijateljev ..., saj jim okolje sporoča oziroma ukazuje: uživaj, praznuj, veseli se. Lahko se zgodi, da prazniki niso podobni tistemu, kar se oglašuje na televiziji, v revijah in na družbenih omrežjih, ne zadovoljijo naših pričakovanj, posledično pa smo razočarani, potrti in osamljeni.

Kaj sploh je **osamljenost**?

VIR: članek iz portala naprej.eu

»Osamljenost doživimo, kadar nam primanjkuje druženja ali pristnega kontakta z drugimi, ob tem pa doživljamo neprijetna čustva.«

Ali ste vedeli?

- Ljudje brez partnerjev in ljudje, ki živijo sami, se pogosteje počutijo osamljene.
- Osamljene se lahko počutimo tudi takrat, ko smo obkroženi z ljudmi.
- Osamljenost naj bi naraščala s starostjo, vendar ne zaradi starosti kot take, temveč zaradi drugih okoliščin, povezanih s starostjo (npr. slabše zdravje, izguba partnerja, bližnjega itd.).
- V času praznikov se poveča tudi število poskusov samomora, kar bi lahko povezali ravno z večjo osamljenostjo.

Nekaj idej za preganjanje praznične osamljenosti

1. Aktivno povezovanje z ljudmi iz svoje okolice. Povabimo sosede na kavo, pokličimo prijatelja, s katerim se že dolgo nismo slišali, ali napišimo sporočilo znancu. Krepitev vezi, ki jih imamo z ljudmi, nas lahko naredi bolj povezane in manj osamljene.

2. Krepitev hvaležnosti. Osamljenost lahko skušamo pregnati s krepitevijo hvaležnosti in osredotočanjem na stvari, ki jih imamo, stvari, ki smo jih dosegli, ki jih cenimo (prijatelji, družina, sosedi, hišni ljubljenci, pa tudi delo, hobiji ipd.). Lahko npr. vodimo dnevnik, v katerega skušamo vsak dan zapisati vsaj eno stvar, za katero smo v tistem dnevu hvaležni, pa naj bo še tako majhna (npr. dobro kosilo ali prijeten pogovor s sodelavcem).

3. Naredimo nekaj dobrega za druge. Nekomu namenimo svoj čas, pozornost, ponudimo pomoč, pogovor ali pa sodelujmo v dobrodelni akciji, poklonimo dar komu, ki ga res potrebuje, postanimo prostovoljci ipd. Takšne drobne stvari lahko izboljšajo naše razpoloženje – celo bolj, kot če kdo naredi kaj lepega za nas.

4. Naredimo nekaj zase. Privoščimo si sproščujočo masažo ali sprehod, ki prežene stres prazničnega časa in posledično izboljša naše počutje. Znova lahko tudi pogledamo najljubši film ali prisluhujemo najljubši glasbi, prav tako pa lahko poleg tega, da obdarujemo druge, posebno aktivnost ali darilo namenimo – sebi.

Če se počutite osamljeni ali bi se želeli le s kom pogovoriti, pokličite na 080 17 16.

- Svetovanje je brezplačno, anonimno in popolnoma zaupno.
- Na voljo je 24 ur na dan, 365 dni v letu.
- Svetovanje lahko koristite vi ali vaši ožji družinski člani (tj. partner, otroci).
- Na telefonski številki se lahko dogovorite tudi za osebno svetovanje. □

Če o svojih težavah raje pišete kot govorite, izpolnite kontaktni obrazec na spletnem portalu (portal.naprej.eu/) in koristite e-svetovanje.

POVEJ NA GLAS

Nenavadna darila

GREGOR JURKO

December je čas obdarovanj, zato nas je zanimalo, kaj je bilo najbolj nenavadno darilo, ki so ga sodelavci prejeli ali dali za rojstni dan, božič, obletnico, slovo od šole ali kateri drug praznik.

Matej Ozmec, PE Rondelice

Jaz na primer sem združil in – lahko bi rekel – ubil dve muhi na en mah enkrat za božič. S sodelavcem sva šla staviti, da bom zaprosil mojo še do konca leta. Prišel je božični večer, pod drevescem so bila darila tako kot vsako leto, le mojega darila za mojo sedanjo ženo ni bilo ... Ko so vsi veselo odvijali in ko sem videl izraz na obrazu moje takrat še partnerke, sem ji rekel: »Tebe pa čaka nekaj na smreki, le poišči.« Potem je v dnevni sobi nastala tišina, saj nihče ni vedel za okrasek, ki je visel na drevescu. Ko je zagledala in tako našla zaročni prstan, je bil seveda zanjo božič popoln. Tako sem združil darila v eno, dobil stavo in na koncu seveda še ženo, otroci pa mamu z istim priimkom.

Andrej Brumen, Strateška komerciala

Zame so najboljša darila dogodki. Najbolj se spomnim, da sem Brazilki slovenskega rodu, ki je bila na obisku pri sorodnikih, za rojstni dan poklonil popoldanski izlet z lesenimi kolesi po Mariboru in okolici s pogostitvijo v nekaj lokalih. Tudi sicer so najbolj izvirna darila poklonitev športnih, relaksacijskih in kulturnih dogodkov. Najraje podarim polet s toplozračnim balonom, motornim ali jadralnim letalom. Seveda moraš poznati obdarovanca, da veš, ali ima rad adrenalinske športe, ali se raje sprošča s savno in masažo, ali pa si raje ogleda kakšno komedijo ali gre na koncert. Če pa se odločimo za dražja darila, jih poklonimo skupinsko, s prijatelji ali sorodniki. Tako smo moji mami za 80. rojstni dan priredili presenečenje z njenim priljubljenim pevcem Marjanom Zgoncem.

Mateja Herak, Kadrovska služba

Najprej naj povem, da nisem del potrošniške kulture, še posebej ne decembrskega drvenja po trgovinah, in ne maram »šopingiranja«. Vsak pomemben življenjski dogodek, bodisi svoj ali koga drugega, rada obeležim s kakšno pozornostjo. Seveda se razveselim vsakega darila, ki ga prejmem, in prav tako rada obdarim svoje najdražje. Pri izbiri daril imam vedno v mislih osebo, ki jo obdarujem, in poskušam izbrati res premišljeno. Veliko posebnih in meni dragih daril sem že prejela. Moj oče že od nekdaj preseneča z darili (skok s padalom v tandemu, polet z balonom ...) in v spominu mi bo ostalo njegovo darilo, ki ga nisem izkoristila. Od nekdaj imam rada konje, vendar do njih čutim določeno mero strahospoštovanja. Kot najstnici mi je podaril tečaj jahanja, na katerega nisem šla, ker si očitno nisem upala. Lansko leto sem premagala ta strah in prvič občutila bližino tega veličastnega bitja in se še toliko bolj zavedala, kakšno darilo mi je oče takrat podaril. Prav se mi zdi, da kdaj pa kdaj obdarimo tudi sami sebe. Sama si npr. vsako leto za rojstni dan naredim torto. V splošnem pa – že iskren nasmeh in objem sta nepozabno darilo. □

Z rokovnikom 2020 vsak dan skrbim zase

MATEJA HERGULA KNEŽEVIĆ, FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Sodoben način življenja pred nas postavlja vedno večje izzive, ki smo jim lahko bolj ali manj kos. Za lažje soočanje z njimi je dobro, da smo v čim boljši psihofizični kondiciji. Ta pa ne pride sama od sebe, ampak moramo zanjo nekaj narediti. Tega se pogosto zavemo prepozno, šele takrat, ko se pojavijo kake težave, veliko bolje pa bi bilo, če bi se že prej obnašali preventivno – vsak dan z majhnimi stvarmi skrbeli zase.

Skrb zase pomeni ohranjanje osebnega zdravja. Gre za odločitve, ki jih posamezniki naredimo zase, da bi ostali v dobri psihofizični kondiciji. Zato smo na podlagi priporočil stroke pripravili seznam odločitev, ki pomagajo krepiti naše zdravje. Predstavljene so v novem rokovniku za leto 2020. Rokovnik bomo pogosto vzeli v roke – in se tako vsakič spomnili, da moramo na prvo mesto postaviti sebe.

1. Vsak dan sem telesno aktiven – **TELESNA AKTIVNOST**
2. Pijem dovolj tekočine – **VODA**
3. Zdravo jem – **ZDRAVA PREHRANA**
4. Dovolj spim – **SPANJE**
5. Vzamem si čas za počitek – **POČITEK**
6. Smejem se – **SMEH**
7. Izogibam se razvadam, ki lahko škodijo mojemu zdravju – **RAZVADE**
8. Čas preživljam z družino in prijatelji – **DRUŽENJE**
9. Udeležujem se preventivnih zdravniških pregledov – **ZDRAVNIŠKI PREGLEDI**
10. O težavah se pogovorim in jih rešujem sproti – **POGOVOR**
11. Upam si poskusiti kaj drugačnega oziroma novega – **NOVOSTI**
12. Sproščam se – **SPROŠČANJE** □

ZDRAVOTALUM
Aktivnosti za zdravje

LASTNA SKRB + TALUM = ZDRAVJE

Več informacij
o aktualnih aktivnostih
v Kadrovski službi,
na intranetu, infotabliah
in oglasnih deskah.

- plavanje v Termah Ptuj
- fitnes
- rekreacija v telovadnici (Kidričevo)
- vodena vadba (BeeFit, Center Aerobike)
- anonimno telefonsko svetovanje (080 17 16)
in e-svetovanje (<http://portal.naprej.eu>)
- cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu in sezonski gripi
- program Nazaj na konja
- aktivnosti za otroke - Rišemo in pišemo
- Talumov dan za zdravje

AKTIV KRVODAJALCEV TALUM

DAROVANJE
 IMAJO V KRVI

Usoda vpenja nas v kroge mnogih;
 nihče ne gre po poti sam:
 vse, kar sejemo v življenja drugih,
 se slej ko prej povrne nam.

Vsem vam želimo zdravo,
 srčno in uspešno
 leto 2020.

Olga Fras

Biserka Lubej

Mateja Hergula Knežević

Jažica Junger

Tanja Flajs

Tanja Galun

Vanja Bezjak

Naše dame krvodajalke

MARJETKA LEDINEK

FOTO: STANKO KOZEL

Ob iztekajočem se letu se iskreno zahvaljujemo vsem krvodajalkam in krvodajalcem, ki z darovanjem krvi pomembno prispevate k reševanju življenja tistih, ki vašo kri potrebujejo. Vaš prispevek je dragocen in nenadomestljiv ter izkazuje srčnost in skrb za sočloveka. Naše zgodbe odstirajo predanost, strast in nesebično pomoč popolnemu neznancu. Naš odnos do ljudi in življenja pa dokazuje, da imamo darovanje v krvi. Darilo, ki ga dajemo, je neprecenljivo, zato se vam tudi letos zahvaljujemo. Hvala, krvodajalci!

Prav tako se zahvaljujemo Službi za odnose z javnostmi, ki z objavami omogoča širjenje te vrednote. Hvala upravi Taluma, Konferenci sindikatov SKEI Kidričevo ter podjetjema Silkem in Pralisk, ki spodbujajo krvodajalstvo in omogočajo zaposlenim udeležbo na krvodajalskih akcijah. Vaša naklonjenost pomembno prispeva k odločitvi za darovanje krvi. Hvala tudi vsem tistim, ki kakor koli prispevate, da lahko naš aktiv ohranjamo pri življenju. □

Z decembrskim koncertom uspešno zaokrožili letošnje delo

EDVARD HOJSKI, FOTO: NATAŠA VODUŠEK FRAS

Za člani Moškega pevskega zbora Talum Kidričevo je bogato in uspešno leto. Uspešno delo v letošnjem letu smo zaokrožili s tradicionalnim decembrskim koncertom v veliki dvorani restavracije Pan v Kidričevem.

Člani Moškega pevskega zbora Talum Kidričevo smo si v začetku leta poleg že utečenih dogodkov in prireditev, kot so praznovanje slovenskega kulturnega praznika, srečanje Trzinka poje in pleše in igra 2019 v Trzinu, območno srečanje pevskih skupin in drugih gostovanj, zadali tri večje projekte. Prvega smo začeli 25. maja 2019 z organizacijo tradicionalne revije Od Drave do Save. Na srečanju se je z raznoliko paleto slovenskih narodnih, ljudskih in umetnih pesmi predstavilo 10 skupin s Koroške, Štajerske in iz Zasavja do Trzina. Prireditvev je potekala v Športni dvorani Kidričevo v okviru tedna ljubiteljske kulture, ki je potekal po celotni Sloveniji.

Naslednji velik projekt je bila udeležba na prireditvi Slovenija v Slavoniji v času od 15. do 18. septembra 2019, ki je sovpadala z uvodom v znano prireditvev Vinkovačke jeseni. Na festivalu, na katerem se predstavijo folklorne skupine iz celotne Hrvaške, smo se s svojimi programom predstavile tudi različne pevske skupine, godbe na pihala, folklorne in plesne skupine iz vse Slovenije, skupaj več kot 500 udeležencev.

Uspešno delo v letošnjem letu smo zaokrožili s tradicionalnim decembrskim koncertom v veliki dvorani restavracije Pan v Kidričevem. Koncert smo razdelili na tri sklope. V prvem delu smo se predstavili s slovenskimi domoljubnimi skladbami, sledil je nastop Otroškega pevskega zbora OŠ Kidričevo s podružnico Lovrenc na Dravskem polju pod vodstvom učiteljice Liljane Krošl ter nastop mladega ansambla Mačkoni. V drugem sklopu smo pevci odpeli znane slovenske podoknice, pri zadnji skladbi Nocoj pa oh nocoj pa se nam je s svojim ubranim petjem pridružila solistka Natalija Tumpej in ob spremljavi pianista Sama Ivačiča nadaljevala z delčkom svojega bogatega repertoarja. V zadnjem, tretjem sklopu smo se predstavili z izborom napitnic. Gostje koncerta, člani instrumentalne skupine pod vodstvom zborovodje pevskega zbora Oliverja Bučka, pa so s solistko Natalijo Tumpej pripravili še tri slovenske popevke. Bogat glasbeni večer smo vsi nastopajoči skupaj zaključili z zimzeleno Vem da danes bo srečen dan v priredbi Liljane Krošl.

Veliko dela in lepih trenutkov je vtkanih v vsak naš dogodek, v vsako našo predstavitev. Veseli smo, ko po končani prireditvi vidimo zadovoljne obraze naših poslušalcev in slišimo tudi kakšno lepo besedo za spodbudo za naše nadaljnje delo.

Moški pevski zbor Talum Kidričevo vabi sodelavce Taluma, ljubitelje zborovskega petja, da se jim pridružijo. Že dobra volja, posluš in želja po sodelovanju so motiv, da se pevcem pridružite na vajah, ki jih imajo ob ponedeljkih ob 18. uri v prostorih Osnovne šole Kidričevo. Za več informacij je na voljo predsednik zbora Edvard Hojski (T 051 609 819). □

70 let Pihalnega orkestra Talum Kidričevo

SUZANA MENONI PLANINŠEK, FOTO: STANKO KOZEL

Pihalni orkester Talum Kidričevo praznuje 70 let in ponosni smo na to. 70 let je tega, kar je nekaj glasbenih zanesenjakov, zaposlenih v tovarni, ki so jo še gradili, sklenilo sestaviti glasbeno skupino, svojo »plehmuziko«, 70 let ljubezni do glasbe, 70 let spominov, 70 let prijateljstva, 70 let glasbenega ustvarjanja. Dolga in častljiva doba.

V teh desetletjih so se menjale generacije glasbenikov in menjali so se dirigenti. Maloštevni začetni ansambel je sčasoma prerasel v 50-članski orkester, ki ne preigrava le koračnic. Danes je to orkester, ki gostuje v različnih krajih, se udeležuje tekmovanj in za svoje delo prejema priznanja. Orkester, ki ga danes vodi Tom Hajšek in ki na svojih koncertih vedno napolni dvorano.

Naš orkester je svoj visoki jubilej proslavil v nedeljo, 15. decembra 2019, s koncertom v Športni dvorani Kidričevo, ki so jo obiskovalci napolnili do zadnjega kotička. Ritem bobnov je na oder privabil ves orkester. Kmalu so zvoki orkestra zazveneli v uvodni skladbi in se zlili v glasbeno popotovanje z gosti S.O.S. kvintetom, Neisho in Vladom Kreslinom. Vzdušje na odru in v publikli je bilo enkratno. Glasbeniki smo ob tej priložnosti prejeli bronaste, srebrne, zlate in častne Gallusove plakete za večletno delovanje v orkestru. Te plakete so dokaz, da leta in leta ostajamo del te glasbene družine. Zvesti glasbi, sebi in tistim, ki niso več med nami.

Ob tej priložnosti se vsi glasbeniki zahvaljujemo zvesti publikli in vodstvu družbe Talum, ki nas vsa ta leta podpira. Obljubimo, da bomo z enakim zanosom ustvarjali še nadaljnjih 70 let in več. □

BILI SMO

Božičkovanje s Piko Nogavičko

DANICA HRNČIČ, FOTO: STANKO KOZEL

V dvorani Pan je v ponedeljek, 16. decembra 2019, potekalo tradicionalno božičkovanje za predšolske otroke naših sodelavcev. Kot vsa leta doslej je bilo tudi letošnje božičkovanje zabavno, polno otroškega smeha, veselja in živžava.

Božično vzdušje smo pričarali z otroško igrico Božič s Piko Nogavičko, ki so jo uprizorile vzgojiteljice iz Vrta Kidričevo, ki ustvarjajo v okviru gledališke skupine Žogice. Otroci naših sodelavcev so s Piko Nogavičko pričakali Božička, ki tudi letos ni pozabil na darila zanje.

Otroci so že doma pobarvali pobarvanko, ki je bila odtisnjena na zadnjo stran vabila. □

BILI SMO

Popotovanje od Litije do Čateža

MARTIN KOVAČEC

FOTO: **JOŽE LESKOVAR**

Na 11. Popotovanju od Litije do Čateža, na pohodu po Levstikovi poti, se je iz Taluma odpravilo za skoraj poln avtobus sodelavcev.

Izpred Taluma smo se odpeljali zgodaj, kljub temu pa je bilo vzdušje med pohodniki veselo in prijetno že ob vstopu na avtobus in je trajalo ves čas pohoda, vse do cilja v Čatežu. V dobri družbi, v stiku z naravo, v prijetnem vremenu je bilo popotovanje za vse pohodnike lepa izkušnja. Zagotovo se bomo naslednjega popotovanja ponovno udeležili.

Zahvaljujemo se vsem, ki so sodelovali pri organizaciji tega pohoda. Prepričani smo, da se nas bo na popotovanju prihodnje leto zbralo še več. □

GREGOR JURKO

Foto: arhiv

Preobrazba

Tele kolumne so kot turške serije. Tudi če nisi gledal ali bral prejšnjega dela, lahko že po nekaj stavkih ugotoviš, kam pes tace moli, kje se skriva zrno graha in kdo je ukradel Vidku srajčico. Če smo nazadnje razpredali o znanstveni fantastiki, je končno prišel čas, da beseda meso postane, da pribijemo žeblico na glavico, da najdemo iglo v kopici sena, da poneseemo ime našega kraja in naših slavnih prednikov v širni svet.

Piše se leto 2123. Svet ni bistveno drugačen kot nekoč, še vedno imamo zelen božič, predrago elektriko, velika pričakovanja in majhno božičnico, še vedno radi opazujemo, kaj bo okolica naredila za nas, da nam bo lepše, da bomo bolj zdravi, bolj srečni, bolj vitki, da bo tako lepo kot nekoč. Vse je bilo torej tako, kot smo navajeni, le da je bilo v tem letu vseeno nekaj posebnega. Komisiji stodevetnajste akcije Upam si je padel v oči predlog, da bi v naših laboratorijih križali klenega haloškega človeka in metulja iz družine debeloglavčkov (latinsko Hesperidae). Na videz butasta ideja, ki so se ji vsi ugledni člani komisije smejali, dokler niso prebrali avtorjeve utemeljitve:

Zakaj metulji? Gre za krilate žuželke, ki so sposobne popolne preobrazbe. Ko ličinka metulja dovolj zraste, se zabubi, nato pa v tej bubi poteče preobrazba, da se iz nje izleže lep odrasel metulj. Iz bube, ki izgleda, kot da ji ni do življenja, in ki se komaj kaj premika ali daje znake življenja, se torej po nekem čudežu narave izleže metulj, žival, ki ne zna biti pri miru, ki se veseli življenja in ki to svoje veselje deli z drugimi s svojo lepoto, barvnimi krili, z nenehnim gibanjem. Ljudje metulje povezujemo s preobrazbo, večnim življenjem, z lepoto, ljubeznijo, barvami.

Glede na to, da imamo svoj laboratorij, svoje znanstvenike in veliko znanja o mešanju materialov, ni vrag, da ne bi znali pomešati debeloglavčka in domačega človeka. Če smo znali dodati silicij v elektrolizi, ni vrag, da ne bi znali dodati debeloglavčkovega gena v prostovoljnega kandidata. Takšnih ljudi, ki bi se bili pripravljene žrtvovati za dobrobit podjetja in svetlo prihodnost, je pri nas še vedno veliko.

Verjamem, da nam bo z lastnimi močmi uspel genski preskok, večji od tistega, ki smo ga bili vajeni ob prehodu iz opice v človeka in ki ga znanstveniki še danes ne znajo pojasniti. To ne bo navaden človek, to bo visoko motiviran sodelavec, z malo večjo glavo – ne pozabite, da živimo v družbi znanja –, krasili ga bodo spoštovanje, zaupanje, znanje, odličnost, vztrajnost, zavzetost, odprtost, sodelovanje, ustvarjalnost, podjetnost ter skrbnost in odgovornost. To bo človek, ki ga ne bo strah na glas izreči »Upam si!«, to bo človek, ki se bo gibal, ki se bo zdravo prehranjeval in ki bo v službi vsak dan vsaj osem ur in štirideset minut. Zakaj dvajset minut dlje? Da bo lahko krepil vrednote.

Članom komisije ni preostalo drugega, kot da po tej bogati in izčrpni utemeljitvi soglasno razglasijo zmagovalno idejo: aluminijasto metlico za brisalce avtomobila. □

							YALUM	NA-SPROTNO OD VEN	IZRAELSKO PRISTANIŠČE	GLASNO PADANJE V VODO	MODRA MISEL: LATINSKI PREGOVOR	OVALNI KROŽNIK	DANIJELOV (KRAJŠE)	
							SLOVENSKI MLADINSKI LIST (1929-1944)							
							OSMI TON OD NOVNEGA							
							GOSPODAR DŽUNGLE							
							TELUR	JAPONSKA NABIRALKA BISEROV	UDAREC PRI HOKEJU PASTIR IZ OPERE SNEGU-ROČKE					
													PRIPADNIKI ANASAZOV V ZDA	ŠKOTSKO MOŠKO KARIRASTO KRILO
SESTAVIL: JANKO SEGULA	GLAVNO MESTO JORDANLJE	AVTOR DOKUMENTARNIH FILMOV	AFRIŠKA KONJSKA ANTILOPA, AFRIŠKA BAJZA	DENARNA ENOTA IRANA	FRANK SINATRA	YALUM	PLEMENSKA ŽIVAL, BIK							
							KOS CELOTE							
NEMŠKI IGRALEC (MARIO, 1930)							BRITANSKA POP PEVKA (KIKI)							
							KRAJ PRI LAŠKEM							
KANADSKA PEVKA (ALANIS)										AVTO-MOBILSKA OZNAKA ZA IRSKO	SOPROGA IGRALCA GEORGEA CLOONEYA ZELIŠČNI NAPITEK			
GORSKE REŠEVALNE SANI, AKI							OVALNOST							
							POKOJNI SLOVENSKI DIPLOMAT GOLOB							
ATOMSKO JEDRO							NORINA RADOVAN							ŠALJIVO IME ZA KONJA
							URŠKA HROVAT							
	MURSKA SOBOTA													
	RUSKI ŠAHIST (GARI)												ZLATAN IBRAHIMOVČIĆ	
													3,14...	
KARL ERJAVEC			MESTO V KALIFORNJI V ZDA ZINŠKI ŠPORTNI REKVIZIT							FRATER, MENIH	ODERUŠKE, ?	VETRC, SAPA		
												BOJAN ADAMIČ		
SLOVENSKI PEVEC HRIBAR							SEVERO-ZAHOD							
							KLIC NA POMOČ							
OČETOV ALJ MATERIN BRAT							STVARITEV (STAR.)							CHARLTON HESTON
							SLOVENSKI POLITIK (GREGOR)							TELOVADNA PRVINA
AMERIŠKI JAZZOVSKI KITARIST (JOE)							SLIKAR PODOB (ZASTAR.)						SLOVENSKA IGRALKA ZEMLJIČ	
							OTOK V KVARNERJU						SLOVENSKI SLIKAR (JOSIP)	
DOLGO-REPA PAIGA				NIZKA RASTLINA, KATANEC										ŠVEDSKO IME ZA FINSKO LUKO TURKU
				NOČNA PTICA						DUŠEVNI JAZ				ORANJE (STAR.)
										DROG, KI NOSI KOLO				
ŽIVAL Z RILCEM							KOSITER							
							TORI AMOS							
IGRA TONETA PARTLJIČKA (1977)										PREBIVALEC OBEKA				
										ALJOŠA ŽORGA				
VTEKANJE							KRAJ PRI BREŽICAH S TERMAMI							
										TOVARNA V SLOVENSKI BISTRICI				

SLOVARČEK: ADORF - nemški igralec (Mario, 1930), ALKENI - olefini, AMAL - soproga igralca Georgea Clooneya, ANAHEIM - mesto v Kaliforniji v ZDA, NUKLID - atomsko jedro, PASS - ameriški jazzovski kitarist (Joe), RESEDA - nizka rastlina, katanec, SEDRAŽ - kraj pri Laškem.

The logo consists of five green geometric shapes: a T, an upward-pointing triangle, a square, a U, and a downward-pointing triangle, arranged horizontally.

Lahkota prihodnosti

9. Praktični prikaz poklicev

Osmošolci in devetošolci, ki vas zanimajo tehnični poklici s področja **strojništva, metalurgije in elektrotehnike**, vabljeni v TALUM na predstavitev teh poklicev.

Zaželeno je, da nas obiščete v spremstvu staršev.

Sobota, 1. februar 2020,
ob 9. uri

www.talum.si

